

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 14 — „
Pe 3 luni . . . 7 — „
Pe o lună . . . 2.40 „

Pentru România și
străinătate:

P un an . . . 40 — franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis co tă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Pentru aeroplanul Ardealului.

Arad, 31 Iulie.

După lupta dela Ostrolenka Polonii zăceau zdrobiți la picioarele învingătorilor Muscali și strigățul „Finis Poloniae” deveni strigățul de triumf al biruitorilor. Un popor însă nu poate fi șters așa de ușor de pe harta Europei, și Polonilor le trebuia un răspuns vrednic, aveau nevoie de o probă de solidaritate națională și de un simbol de vitalitate neînfrântă.

Câțiva ani mai târziu, pe o câmpie de lângă Leov, se adunară mii de Poloni cari aruncau câte-o mână de țărână peste o moviliță mică. Trei zile s'au pândit pe lângă acea moviliță miile de bătrâni, de tineri, de ostași, de femei, și de copii cari aruncau mereu câte un pumn de țărână, și din pitica moviliță, sub ochii poporului adunat ca să creieze o minune, s'a ridicat în cele trei zile un munte, „muntele libertății”, un strălucit și neperitor simbol de solidaritate și de trăinicie, cum n'are nici un neam pe lume.

Noi o istorie, a noastră proprie, bogată în strălucite, n'avem; trecutul ni-i sărac în fapte mari, sărac și în eroi. Zilele trecute însă de pe câmpiile de sbor dela Aspern, unde cele mai mari și mai culte națiuni ale lumii s'au luat la întrecere, biruitor și încărcat de lauri s'a întors eroul nostru, Vlaicu, șoi-mul Ardealului primit cu aclamații și aplauze de toată suflarea românească.

La Grecii cei vechi biruitorii cari se întorceau dela jocurile olimpice, pe lângă aplauzele ieftine, erau ospătați în Pritaneu și susținuți

pe cheltuiala statului; în ziua de azi un popor cu mult mai sărac decât al nostru, Rutenii, i-au cumpărat unui mare om al lor, poetului Franko, o moșie și i-au creat o pensie viageră; Polonii i-au asigurat lui Sienkiewicz existența pentru toată viața, dându-i o mare avere, asemenea au făcut Francezii cu Rostand și cu aviatorul Blériot, îndulcindu-le viața.

Eroului nostru, învingătorului Vlaicu care a făcut să strălucească geniul românesc în fața lumii străine dela Aspern, noi, ce-i oferim în schimb? Care-i cadoul nostru? Aplauzele? Ovațiile? Telegramele de felicitare? Prea puțin!

În vremile acestea de cumplită răstriește și de repetate înfringeri din partea dușmanului nostru de moarte, când nu numai el, ci și împăratul și papa, locțiitorul lui Dumnezeu de pe pământ, ba chiar însuși Dumnezeu și cu el tot iadul pare că s'au conjurat împotriva noastră, jurindu-ne peirea, avem mai mult ca ori când nevoie de un înălțător simbol de trăinicie a neamului, de jertfă marinimoasă și de nebiruită solidaritate care să puie în respect pe toți acei, cari cred că ne-au șters de pe harta Europei! Simbolul acesta de vitalitate să ni-l creăm noi înșine! Să arătăm lumii că rădăcina și trupina neamului nostru e viguroasă, și că în locul fiecărei crengi tăiate, răsare un nou mugur, că suntem ca acea vargă de oțel, care cu cât e mai mult încordată, cu atât mai tare isbește îndărăt, revenind în poziția ei naturală!

Ni se cere acum o probă de jertfă. Se știe că Vlaicu la concursul de aviație dela Aspern ar fi luat toate premiile, dacă ar fi avut un aeroplan nou, mai puternic decât cel actual; el ar fi bătut recordul pentru orice fel de sbor

întunecând cu gloria lui pe reprezentanții tuturor națiunilor și ridicându-ne neamul în slăvi amezitoare.

Vlaicu a întreprins turneul său aviatic printre Români din țara ungurească cu scopul să strângă fondul necesar pentru un nou aeroplan. Acest nou aeroplan însă, de care el are nevoie, trebuie noi să i-l cumpărăm, și nu toți Români, ci numai cei de sub oblăduirea ungurească. Aceasta să fie pentru un moment suprema noastră ambiție! Să nu-l lăsăm pe Vlaicu să-și adune fondurile necesare pentru aeroplan cu pericolul vieții sale!

„Vlaicu III” nu-i destinat unei armate, nici nu-i merit pentru un război distrugător, ci pentru răspândirea numelui, a gloriei și a geniului românesc peste tot pământul. Toate națiunile lumii se întrec în ziua de azi în lupta pentru cucerirea văzduhului, jertfind milioane.

De ce probe de însuflețitoare jertfă sunt capabili, bunăoară, Francezii, să ne servească următoarea pildă. Fostul ministru Clemenceau a apelat într-o adunare uriașă în fața sutelor și miilor de cetățeni și de militari, la spiritul de jertfă al Franței, cerind fiecăruia obolul pentru mărirea flotei aeriene. Discursul său inflăcărat a produs un entuziasm delirant între ascultători. Și atunci s'a văzut cum generalii și ofițerii francezi și-au luat de pe cap chipiile lor brodate cu fir de aur, umblând prin mulțime după ofrande pentru gloria țării lor: „Pentru Franța, doamnelor și domnilor! pentru Franța!” Și banii curgeau riuri-riuri în chipiile militarilor, damele își scoteau de pe mâni brățarele și inelele și din urechi cerceii de aur, iar bărbații și-au dăruit ceasurile lor de aur și de argint pentru Franța, pentru gloria și înălțarea poporului francez. **În vreme de**

Depărtate ecouri din sufletul românesc.

Cu prilejul unui studiu al dlui Pericle Papahagi despre „Poezia instrăinării la Aromâni”.

De Ion Scurtu.

II.

Un alt fel de instrăinare, în poezia populară aromână, sunt mutările vremelnice, cari se făceau și continuă a se mai face și astăzi, de două ori pe an, toamna și primăvara, când Aromânii străbat drumul dela munte la șes, în locuri calde, cu bielsug de pășune, și dela șes la munte, în locuri văratece.

Această vremelnică instrăinare, spune d. Papahagi, nu-i privită ca atare de Aromâni; totuși e poetizată. Plecarea de toamnă lasă în suflet melancolie tristețe:

Vine toamna și cu florile
Ni se due, se tot due Aromânii cu oile

Se tot due, se tot due, oamenii înălțimilor mărețe, căci

Fagii toți îngălbeniră,
Munții cei frumoși se pustuiră.

Acum înșiși munții dragi devin munți „Negri” și „râi”:

Munte, negru munte
Rele tu porți multe;
Frunzele într'una-ți cad,
Paserile nu te mai desfată;
Iar Români mi se tot due,
Mi se tot due intristați,
Căci mai mult nu-i de trăit.

Totuși muntele cel aducător de atâtea rele, pustiu de podoaba pădurilor, de alintatul cântec al paserilor, de viața veselă a Aromânilor, nu-i blestemat, ci este privit ca un frate iubit, de care te desparți pentru scurtă vreme:

Te lăsăm în sănătate,
Munte, munte frate!

Interesantă e descrierea plecării Aromânilor, în studiul dlui Papahagi.

„Plecarea se face cu oarecare solemnitate, păstrându-se datinile din străbuni. Săptămâni întregi țin pregătirile. Fiecare caută să fie gata totul, în ziua sorocită. E mare fierbere, la toată casa, în săptămâna plecării. Intreaga gospodărie este strânsă cu îngrijire, ca nimic să nu se peardă. Hainele se pun în saci mari, trainici, lucrați din păr de capră; brânzeturile se așea-

ză în burdufuri; uneltele, vase de aramă și do-niți lucrate artistic în lemn, sunt legate de curele înflorite și prinse de oblâncul șelei. Se socotesc anume toate poverile, după puterea fiecărui cal sau catâr. Totul este așa de bine ordonat și cu atâta pricepere făcut, de ai crede că nu se pregătesc oameni pașnici, ci ostași, gata de războiu.

Ziua plecării a sosit. Din zori de zi se trag clopotele la toate bisericile, unde călătorii ascultă cu smerenie cuvântul dumnezeiesc. După slujbă, lumea se duce pe la mormintele celor iubiți. Apoi se întorc cu toții la casele lor, cu sufletul înduișat. Tinerii — „gionii” — prind caii, îi încarcă frumos, cu o adevărată artă. Până la amiază țin pregătirile. În ceasul plecării, convoiul de cai și lume pare nesfârșit; nevestele, îmbrăcate în haine de sărbătoare, închid ferestrele caselor și le astupă bine; tinerii potrivesc poverile pe cai; iar bătrânele, însoțite de o droaie de copii, între șase și cincisprezece ani, dau semnalul de pornire. Incet, ele înaintează până la marginea satului, unde se strâng mai multe. Aci sărută sfintele icoane, pe cari le aduc „armătulații”, oameni înarmați, puși să facă paza satului, în lipsa gospodarilor. Bătrânele lasă câte ceva pentru ajutorul implorat dela sfinții patroni ai bisericilor, îndeamnă și pe copii să sărute icoanele, apoi pornesc încetinel, apăsată par'că de dorul căminului. Ele sunt însoțite de câțiva flăcăi înarmați până 'n dinți, ca să ocrotească pe copii de niscaiva surprinderi neplăcute. După un ceas sau două se pune în mișcare și

trei minute s'au adunat nu mai puțin de 10.000 de franci.

Noi suntem în țara ungurească un popor de patru milioane; oare în decurs de trei luni, să nu putem noi aduna 30.000 de coroane? Să nu existe între cele patru milioane de oameni 1500 de Români adevărați cari sunt în stare să jertfească pentru marea scop amintit câte 20 de coroane? Putem noi să ne înălțăm într'un timp relativ scurt prin jertfa sufletelor noastre? Avem speranță că da!

E semnificativ că această măreață idee a răsărit în mijlocul Românilor din Arad și de aici, din inima Țării ungurești, ea se va răspândi cuceritoare printre cele patru milioane de Români dornici de jertfă și de înălțare sufletească. Aeroplanul lui Vlaicu, cumpărat din sărăcia noastră, va fi un simbol măreț al vitalității noastre, al solidarității neamului românesc, al înțelegerii noastre pentru cele mai sublimе probleme ale minții omenești, va fi prin urmare și o dovadă elocventă, că suntem mențiți pentru cea mai înaltă treaptă de cultură, alături cu cele mai luminate națiuni ale lumii!

La adunările noastre populare, la serbările noastre culturale să ne facem cu toții eoul acestei idei sublime și să îndemnăm mulțimea să dea această probă de jertfă pentru înălțarea prestigiului nostru. Din altare, după sfânta liturghie, preoții noștri să ceară credincioșilor lor obolul pentru aeroplanul lui Vlaicu, pentru gloria Ardealului, pentru fala neamului românesc. Țărănimea noastră, din mijlocul căreia a răsărit acest nou Făt-frumos, trebuie să fie înaintea tuturor.

Apoi, înzestrat cu acest aeroplan nou dăruit de neamul său și construit după cele mai moderne cerințe ale tehnicii, să-l trimitem, siguri de izbândă, din nou pe Vlaicu nostru pe câmpiile de sbor ale întregii Europe, ca pe un luptător la jocurile olimpice! Faima Ardealului românesc va sbura atunci biruitoare pe deasupra strălucitoarelor cetăți din lumea întreagă, de pe un câmp de sbor pe altul, până ce Vlaicu se va opri sfidător și încărcat de lauri deasupra Babilonului de pe malurile Dunării, deasupra Budapestei dușmanilor noștri.

Atunci orice aplauz secerat de Vlaicu în

fața lumii străine se va auzi și în cea din urmă colibă săracă din Ardeal; din orice învingere nouă reputată de șoimul nostru pe câmpiile de sbor ale Europei se va răsfinge o rază de bucurie și în sufletul fiecărui donator, din orice coroană de lauri câștigată, va cădea o frunză și pe fruntea celui din urmă contribuitor.

Aeroplanul acesta va fi cadoul pe care neamul românesc din Țara ungurească i-l va face sburătorului său. Astfel de comună de recunoștință înțelege Ardealul să împletească pe fruntea eroului său biruitor!

Pentru apărarea bisericii.

Congresul Românilor greco-catolici, ținut la 29 Mai a. c. în Alba-Iulia, a ales o comisiune compusă din 50 membri cu scopul, ca în înțelegere cu arhierii bisericii unite să ia toate măsurile necesare și legale pentru apărarea limbii românești în biserica unită și în deosebi în singuraticile parohii amenințate de episcopia greco-catolică maghiară. Aceasta comisiune — devenind înființarea episcopiei greco-catolice maghiare fapt împlinit — s'a întrunit în Cluj la 29 August st. n. la prima sa ședință fiind de față aproape toți membri.

Comisiunea a luat cu unanimitate hotărâri foarte energice întru apărarea drepturilor limbii și legii românești. *Aceste hotărâri se vor publica la timp potrivit.*

În jurul autonomiei sârbești. Deputații naționaliști sârbi din Croația au ținut alaltăieri o conferință în Agram, unde au lansat ideea unei conferințe a tuturor partidelor sârbești, care va avea menirea să pregătească mijloacele de luptă pentru recâștigarea autonomiei răpite. Partidul radical a convocat pe Vineri o adunare populară la Neoplanta, care se va ocupa de această chestiune. Din Belgrad se telegrafiază: O deputațiune monștră va pleca în curind la Petersburg, pentru a preda țarului gravaminele intereselor panslave. În deputațiune vor fi reprezentați și Sârbii din Ungaria, cari vor cere protecția țaru-

lui și a diplomației sârbești împotriva atacurilor ungurești.

Cele două tabere. În numărul de azi al ziarului „Alkotmány” a apărut un articol interesant asupra situației politice în stadiul ei actual. În primul rând se constată terorismul fără de păreche al taberei tiszzaiste, care în zbuciumul ei zilnic nu urmărește alt scop decât menținerea la putere, cu orice preț și cu orice mijloace. Partea cea mai delicată a tacticii lui Lukács e jocul cu proiectele reformei electorale. După „Alkotmány”, Lukács ar avea intențiunea să înzestreze cu drept de vot pe femeile cu diplome și în contra intereselor rurale va favoriza elementele mai liberale dela orașe. „Alkotmány” ne mai spune că cercurile conducătoare din Viena caută un bărbat potrivit care să facă regula în parlamentul ungar, pacificând patimile aprinse. E probabil că-l vor afla în persoana unui bărbat de stat, care stă în afară de parlament și prin urmare departe de patimile parlamentare. Opoziția nu e deloc aplicată să trateze cu actualii conducători ai majorității, cu Tisza și cu Lukács. Condițiunile, sub cari opoziția ar intra în tratative cu majoritatea, sunt următoarele: 1. Demisia cabinetului actual; 2. Retragerea de pe arena politică a lui Tisza, Beöthy și Angyal; 3. Restituție în integritate inclusiv vechiul regulament intern al camerei; 4. Înaintarea fără amânare a proiectului de reformă electorală pe bazele stabilite de opoziție, punând adecă în vedere cel puțin 2 milioane 400.000 de alegători și votarea secretă. Dacă majoritatea refuză condițiile acestea, în acel caz opoziția va cere dizolvarea parlamentului, ceea ce va însemna moartea partidului muncii.

Germanii și șovinismul Ungurilor. Revista „Deutsche Wochenschrift” din Mainz are un articol foarte violent la adresa șovinismului unguresc. Autorul articolului se ridică contra tuturor exagerațiilor la cari dă loc șovinismul maghiar pe care îl condamnă cu multă violență.

Ziarul „Aldeutsches Tageblatt” din Viena ironizează cultura maghiară, insistând cu deosebire asupra faptului, că numai în Budapesta, capitala Ungariei, sunt peste 150.000 de analfabeți.

convoinului, de cai și catări, al gospodariilor. Aceștia, când ajung la locul de unde n'au să mai zărească fața albă a satului, își mai întorc odată ochii, îngână cuvinte de bun rămas, își fac crucea strămoșească, își urează unul altuia drum cu noroc și să aibă parte de vreme bună — apoi se tot duc.

Cam în felul acesta este descrisă plecarea Aromânilor și de călătorul francez Ponqueville, în „Voyage dans la Grèce”, II, pg. 389—390:

„Migrațiunea anuală a Românilor are ceva impunător și solemn, ce nu se vede la celelalte populațiuni din aceste părți. La o epocă determinată, și anume la sf. Dumitru, triburile reunite fac sărbătoare generală în comunele Avdela, Perirole, Sămărina, așezate pe ramura macedoneană a Pindului. După ceremonie bătrânii țin sfat și aleg câteva familii robuste, pe care le orânduiesc a păzi, în timpul iernii, locuințele părăsite de ceilalți. Rânduiala plecării fiind hotărâtă, preoții o anunță prin rugăciuni, răspândind binecuvântarea lui Dumnezeu asupra poporului. Apoi urmează despărțirea, mișcătoare și duioasă. În sfârșit norodul întreg se ridică și, împărțit în pâlcuri, pornește. Opririle pentru pășunat, ca și cele de mas noaptea, sunt alese și hotărâte de mai înainte. Prin strigătele prelunge, călătorii își iau rămas bun dela cătunele și locuințele ce părăsesc, își întorc capul spre a mai zări odată acoperământul ce-i va adăposti iarăși la primăvară, și jăluiesc pe cei ce rămân

în urmă, ca paznici. Tot astfel își lasă cuibul și berzele, paseri călătoare, cari — însoțite de noile odrasle — se avântă peste mări, sperând să se întoarcă la reînvieria primăverii, spre a locui iarăși tărâmurile părăsite cu durere, din pricina celor rămași în urmă! Pe coastele munților se văd turmele înaintând în coloane șerpuite. Sunetul tălângilor, dela gâtul țapilor și berbecilor, strigătele animalelor de tot felul, glasurile amestecate ale oamenilor premerg, întovărășesc și urmează lungul șirag al emigranților din Pind, care își revarsă populația sa văratecă peste luncile Macedoniei. Bătrâni, bărbați, flăcăiandri, fete îmbrăcate ca fecioarele anticei Sparte, mame împovărate de leagănul noilor născuți, purtați în desagi, pe umeri, pășesc în mijlocul sumedeniei de vite, cai zdrăveni și catări încărcăți de bagaje, deasupra cărora cântă cocoșul, ceasornicul colibelor, anunțând orele nopții!!

Ori cât de mișcătoare sunt aceste clipe de despărțire, ele — observă d. Papahagi — nu capătă numirea de instrăinare, ci aceea de *mutare, strămutare, plecare, coborire*, fiindcă Aromânii se coboară dela munte spre locurile iernatece, spre șes.

Chiar când străbat ținuturi întinse, mișcarea asta li se pare firească, deoarece au conștiința că mutările sunt vremelnice, durând numai cât va dura asprimea iernii.

De veacuri Aromânii străbat, în lung și în lat, tot cuprinsul ce alcătuia altădată imperiul

roman de Răsărit, mânați de nevoile ce se leagă de păstorit.

Apoi contribuie mult și faptul, că toți sunt împreună, iar la primăvară își vor revedea munții falnici. Nici cerul limpede al Thesaliei primăvăratice, nici șesurile înverzite și înflorite peste tot, nici măgurile încântătoare, cu farmecul lor deosebit când se lasă amurgul, cel aducător de atâtea superstiții în acest pământ legendar, — nimic, nimic nu-i va putea stânjeni de a-și vedea iarăși sălașurile lor de vară, exclamă, cu duioșia pribeagului, autorul nostru macedonean.

Păstorul aromân așteaptă numai lunile Martie și Aprilie, ca s'o pornească pe drumul numit „Calea împărătească” sau „Calea Romanilor”, pe plaiuri răzătoare, spre „Muntele cel script”. Pădurile de pe șesuri, păstorul le spune:

Dacă doriți, pădurilor, înverziti,
Și dacă vă place, vestejiți!
Căci la umbra voastră n'am să stau,
La a voastră umbră n'am să mă odihnesc,
Ci aștept sosirea primăverii,
Aducătoare frumoasei lune Mai,
Ca să înverzească fagii sus pe munți,
Și munții să înflorească,
Și s'o pornească Români într'acolo
Cu dalbele române;
Să se suie și turmele de oi nenumerate
Cu clopote de argint;
Ca să mă sui și eu bietul de mine
Și să răpesc o Românecă!

Să t

Nimic m
scrie lung și
subtile a un
cum e și cor
cu întrebare
pentru coop
de 7 ani și
cooperative,
într'una se
de teorii as
toată categor
avem teren
nefericire c
decât adevă
ne pricepe
între multj
pornim și
dennă, și în
poziție și d
poarte lupt
pregătit at
duși. Cei c
toată ușur
dacă ar în
ar avea v
făptuiescă
Am zis
pentru mu
Sub condu
ștri, fie ap
instituțiu
stru. Insti
fără îndoi
trează fun
port cu s
altor izvo
nici o pri
întinsă de
aceasta p

A-l co
câte odat
puce alte
să se „ins
siderat ca
volta, căp

B
D

Intr'o
de Dum
răul Art
ție, ca să

Tu
Tră
Um
Să
Ca
Să

In al
mentul i

„Să nu
Acc
Cu
mob
și b

Să trecem la fapte!

— De un preot. —

Nimic mai sterp și mai de prisos decât a scrie lung și mult la ziar pe tema unei părți subtile a unui lucru aproape neexistent la noi, cum e și controversa iscată acum de curând cu întrebarea: că avem ori ba teren pregătit pentru cooperative? Avem o foaie ce apare de 7 ani și mai bine dedicată propagandei cooperative, în foile celelalte de ani de zile într'una se tipăresc articole de informații și de teorii asupra reuniunilor economice de toată categoria și totuși concluzia să fie: nu avem teren pregătit pentru cooperație? Din nefericire concluzia aceasta e mai evidentă decât adevărurile matematice, dar pentru a ne pricepe bine situația, trebuie să distingem între mulțimea pentru folosul căreia avem să pornim și să ducem lupta economică modernă, și între puținii cari sunt datori, după poziție și după chemare, să organizeze și să poarte lupta aceasta decizivă. Terenul e nepregătit atât la conducători cât și la cei conduși. Cei dintâi ar putea pregăti terenul cu toată ușurința, dacă ar fi pregătiți ei înșiși, dacă ar înțelege toată noima cooperației și ar avea *voință* și spirit de jertfă ca să o înfăptuiască cu ai lor.

Am zis, că conducătorii sunt nepregătiți pentru munca cooperativă. Să mă explic! Sub conducători înțeleg pe toți cărturarii noștri, fie aproape, fie departe de popor, cum și instituțiile cari au de a face cu neamul nostru. Instituțiile de competență sunt pentru noi fără îndoială bisericile noastre, cari administrează fundații cu sume considerabile în raport cu sărăcia noastră națională. În lipsa altor izvoare, fondurile acele ar putea, fără nici o primejdie, să finanțeze o rețea cât de întinsă de cooperative sătești, legându-i prin aceasta pe fiii și credincioșii noștri și mai

A-l constrânge pe Aromân, cum se întâmplă câte odată, cu unele seminții (*flăcăii*), — să apuce alte drumuri, să aleagă alte locuri vâratece, să se „înstrăineze” de obiceiuri vechi, — este considerat ca un mare nenoroc. Poporimea se revoltă, căpetenia e părăsită, iar femeile

Blastemă cu capul gol
De s'aude pân' la nor!

Intr'o doină ciobănească, femeile se roagă de Dumnezeu să prăbușească podul de peste râul Arta, pe unde trebuia să treacă o seminție, ca să ajungă în locuri străine:

Tu năpăstuită punte din Arta,
Trăsnii-mi-te-ar trăsnetul să te spargă!
Umple-ți-s'ar apele să te înec,
Să n' ai bă turmele pe unde trece,
Ca să ni se întoarcă bărbații acasă,
Să ne vedem cu toții strânși la masă!

În al treilea foileton, vom termina cu momentul înstrăinării de părinți, frați, soție.

strâns de sinul lor. Dar ce vedem? Răsfoiți bilanțurile diverselor dieceze și veți afla că banii naționali-bisericești aduc $3\frac{3}{4}\%$ — 5% în favorul fondurilor, iar restul venitului trece la băncile străine, unde-s plasați mai ales în hârtii de valoare, sau în cazul cel mai bun, fructifică, ce-i drept, pentru Români, dar aceștia-s capitaliști și acționari singuratici, ai deosebitelor bănci pe acții, dar nici de cum nu servesc cauza comună a celor mici dela sate, unde-i temelia noastră. Semn, că administratorii fondurilor bisericăști-naționale nu sunt pregătiți pentru cooperative, căci, dacă ar fi pregătiți, de sigur ne-ar fi dat să vedem clipa în care manipularea acestor comori ar lua o întorsătură epocală în viața neamului nostru.

Lipsa terenului pregătit se simte în aceeași măsură la „Asociațiunea” noastră înzestrată cu donațiunea marelui Stroescu, menită anume pentru cooperative. Într'adevăr să nu se poată face ceva mai bun cu cele 100.000 cor. decât înființarea unui post nou aranjarea de prelegeri, conferințe etc. pentru „pregătirea terenului”? O sută de prelegeri teoretice din cele mai elocvente nu vor îndupleca pe țaranii noștri la îmbrățișarea cooperației cu atâta efect, ca o singură cooperativă bine condusă. Dacă ar fi înființat „Asociațiunea” din Sibiu cu donațiunea aceasta câte o însoțire curat cooperativă în 12—15 sate din diferite părți locuite de Români, unde ar fi concentrate împrejurările prielnice unei dezvoltări sănătoase. Până se va „pregăti terenul” după programul comunicat în nrul ultim al organului oficios și până va pune la cale viitorul conferențiar câteva însoțiri trainice, numărul celor înființate de acum în urma propagandei vii și foarte convingătoare a rezultatelor factice, nu a teoriei din prelegerile ce lunecă și se respiră ca năsipul printre degete, s'ar urca neconținut.

Oare nu s'ar putea folosi donațiunea îngerului păzitor a neamului care este Vasile Stroescu în așa fel, ca, lăsându-o neatinsă, să mai strângem pe lângă ea și alți bani și cu acțiuni cari se mulțămesc cu dividendă puțină să o prefacem într'un capital de cel puțin 2 milioane coroane pentru alimentarea cu credit cât se poate mai efitin a cooperativei? Pentru că zădarnic se constituie „birooul central”, zădarnic se numește ori se aplică „conferențiarul” cooperativei, oricum îi mai zic, zădarnic sondăm terenul și discutăm că pregătit e sau ba, dacă cooperativele ce vrem să le înființăm vor fi silite să lucreze cu etalon de $6\frac{1}{2}\%$ — $7\frac{1}{2}\%$. În cazul acesta vom bate urmele Sisifus, și rezultatul va fi din cele mai îndoelnice.

Instituțiunea aceea, care va ști să asigure creditul cel mai efitin posibil prin înghimbarea unei bănci centrale de cont-curent sau de reescomt, care ar putea dirijia totodată și mersul luptei contemplative, instituțiunea aceea va pune piatra unghiulară a cooperației românești în țara ungurească!

Nepregătit e terenul la băncile cari se dau drept protectoare ale cooperației și se

nizuiesc să promoveze înființarea „Reuniunilor Raiffaizen”.

Pentru ilustrarea celor spuse, fie numai atât: una din băncile aceste, adică direcțiunea ei, la adunarea generală din anul acesta, a aflat de bine să dezbătă modalitățile pentru lățirea ideilor cooperative și pentru organizarea mai solidă a reuniunilor. Și a statorit, printre alte greșeli, care le-am cam uitat de atunci că în reuniuni să se primească numai elementele mai întărite din sat ca și când o cooperativă veritabilă l-ar putea elimina pe cineva din sânul său din cauza sărăciei! La organizarea cooperației se cere în locul prim *altruizmul*, una dintre virtuțile cele mai străine de sufletul nostru lacom de câștig. Băncile protectoare ale reuniunilor noastre nu cultivă în grădinița lor floricea aceasta curat creștinească: amplexiunii lor cu ocaziunea controlului ce-l fac la filiale, (căci numai așa se pot chema „cooperativele” susținute de ele!) îngreunează contul pasiv al acestora pe titlu de diurnă, spese de călătorie (deși primesc trăsuri gratuite dela preoți sau dela alt membru) etc. cu așa sume grase, cum nici judecătorii nu le acordă „comisiilor” ce ies la sate.

Că intelectualii dela sate nu sunt pregătiți pentru munca cooperativă reese și din faptul că se angajează la întemeierea și conducerea filialelor acestor bănci-protectoare, amăgindu-se, că înființează reuniuni Raiffaizen. Se scriu atâtea articole informative despre cooperative, dar nime nu ne-a dat încă o carte instructivă care ar tracta *ex profesio* ființa, speciile, conducerea, îngrijirea din fașă până la dezvoltarea deplină a cooperativei. Nu ar fi bine să încurajeze „Astra” cu un premiu modest o atare lucrare și să o editeze — fie și din donațiunea lui Stroescu — ca să putem învăța din ea cum să punem la cale și cum să cărmuim o cooperativă? O carte, care ar cuprinde teoria cooperativei împreună cu necesarele îndrumări practice, ar fi în stare să ne „pregătească terenul” intelectual, să ne deie cunoștințele necesare. Dar cine ne va pregăti terenul inimei și a voinței? Cine ne va îndupleca să părăsim indolenta tradițională „să dăm la o parte egoismul nepotolît și să începem munca de salvare, care reclamă interes, trudă, fugă și mai pre sus de toate altruizmul cel mai generos?!

În masele poporului, e adevărat că terenul pentru munca solidară nu e cultivat încă; acesteia i-se opun pedeci și multe invidii și lăcomii invocate în nrul 147 al „Românului”, dar e bine să ne însemnăm, că aceste nu se pot stărpi cu conferințe și cu conferențieri, ci să fim incredințați, că dacă ar fi „pregătiți” cei chemați (instituțiile numite și conducătorii!) pregătirea terenului în mijlocul țărânilor ar merge destul de ușor. Chiar faptul că poporul nostru pe alocurea a intrat în tovărășie cu străinii, sau că însoțindu-se ei între ei, au intrat în legături cu „Hangya” din Budapesta, arată că din partea poporului ne-am putea pune pe lucru și fără aparatul de „pregătire a terenului” contemplat de unii

„Să nu vinzi scump, dar să târguești ieftin”.
Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar
**mobile frumoase, ieftine
și bune**

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de pret

și agreat de „Astra” sibiiană. Pentru ca și până când mai perdem dară vremea cu rezonanțe sterpe și risipim banii, căzuți ca din slavă, cu salare, cu diurne și cu spese de călătorii la conferențieri?

Dr. Oscar Jászi despre formarea statelor naționale și chestia naționalităților.

— 0 recenzune. —

(Continuare).

De Dr. Casiu Maniu.

Suntem la capitolul al doilea al părții a treia. În acest capitol asistăm la privescerea interesantă și din punct de vedere naturalist-științific al darvinismului aplicat la selecțiunea de trei mii de ani a omenirii.

Dr. Jászi, ca toți oamenii de geniu, nici odată nu este unilateral, este un cap bine echilibrat și păstrează tonul serios și — convins al savantului și acolo, unde l'ar ademeni poate alte convicțiuni, ca să întrebuințeze frazeologia liber cugetătorului ateist, saturat cu teorii darviniste, clasice argumentațiuni pentru sovinismul descreeat. El se lapădă de calea aceasta ușoară, bătucită, dar falză a diletantismului și rămâne până la sfârșit sobru tratând chestia naționalităților alor două imperii civilizate: a Romei antice și a Statelor-Unite. Aceste sunt tipurile chestiei naționalităților celei pacinice, în cari vedem selecțiunea popoarelor în măsura puterii civilizațiunii și a economie moderne ordonate.

Pe noi capitolul acesta trebuie să ne intereseze mai ales pentru bogăția de constatări ale adevărurilor mari istorice, ce privesc originea noastră romană. Aceste constatări adunate de Dr. Jászi sunt următoarele:

1. Romanizarea popoarelor din imperiul roman a fost un fenomen general și adânc.
2. Limba latină a avut farmecul de a deveni în timp relativ scurt limba nu numai a clasei de sus a popoarelor cucerite, ci a însuș poporului de jos.
3. Nu a fost politica Romei de-a contopi popoarele, ci ele în mod spontan au stăruit din toate nuturile lor să se unifice cu cuceritorii lor.
4. Fenomenul acestei contopiri se constată în Spania, Gallia, Africa, Azia, Moesia, Pannonia, Dacia, ba chiar și la Germani și în Marea Britania.
5. În mod regulat o sută de ani au fost de ajuns pentru ca poporul cucerit să se alătureze pe partea Romei și să averse cultura comună și față de gintele lor proprii.
6. Invaziunile barbare nimic nu au schimbat în mecanismul limbei romane în acele provincii romanizate. După invaziunile și după domnitorii barbari la una sută cincizeci de ani tot aceeași limbă se vorbește în Gallia, Italia, Spania. Așa încât cuvintele străine nu sunt din veacul al cincilea, ci de origine cu mult mai târzie.
7. Roma să prezintă popoarelor cucerite nu ca o putere opresoară ci ca straja păcii, ca garanța libertății de toate zilele. În tot locul se constată o autonomie largă, desăvârșită autonomie a vieții sociale, libertatea deplină privată și politică acelor cuceriti, așa încât toți pot ocupa chiar cele mai înalte funcțiuni în stat.

La aceste noi vom adauge, că titlul de glorie a Romei cel mai mare a fost aceasta blândetă a ei față de omenire și aceasta maiestate a sufletului roman, la carea cu drag s'au închinat toate popoarele.

Statele Unite asimilează nu prin aceste forte morale, ci prin libertatea cetățenească, prin votul universal, prin învățământul popular intensiv, prin libertatea de întrunire și de asociare, prin desăvârșita democrație. Aici nu există acea tutelă oficială, acel spirit de castă ce amăresc viața cetățenilor din Europa. Giddings zice: „Mai presus de toate sistemul nostru de creștere, viața noastră industrială inten-

sivă și complicată, politica noastră democratică sunt cauzele contopirei”.

Dr. Jászi observă, că aceste două exemple mari istorice nu pot fi privite, ca niște cazuri tipice de asimilare.

Roma nu a stat față în față cu nici un fel de conștiință națională, ci numai cu particularismul de ținți și de religii. Dar ar fi greșală a nega invocațiunile acestui caz, când vedem că Anglia mult timp nu a stat față în față cu conștiința națională în Irlanda și totuși nu a fost capace a asimila. Și în exemplul Statelor-Unite factori număroși și excepționali favoritori ce alt undeva nici că se pot găsi, au lucrat împreună ca să pricinuiască o asimilare vertiginoasă. Anume: perfectă dezvoltare a capitalismului industrial, puținul sentiment național al elementului imigrat, imprăștierea lui în patria nouă, marea deosebire între stindardul lor economic vechiu și nou în favorul celui nou, absolută lipsă a feudalismului, caracterul liber al organizațiilor religioase și neînsemnata lor putere materială, lipsa organizațiunii hierarhiei istorice, așezarea preponderantă a majorității emigrantilor în centrele industriale, aerul democrației desăvârșite ce lipsea în patria veche. Toate aceste alcătuiesc o situație într'adevăr excepțională. Dar cazul acesta excepțional îndevărează luminos psihologia și sociologia chestiei naționalităților și a procesului de asimilație.

Aceste două exemple ale asimilației pacinice dovedesc, că sufletul omenesc are lipsă de mecanisme sociale pentru a-și îndeplini destinul său. Acolo unde mecanizmele aceste sociale sunt: o mai sublimă morală, — o mai solidă dreptate, — și o muncă socială mai binefacătoare sufletul omenesc își ia avânt de înfrățire, de libertate, de egalitate, prin cari zidește armonie între cele mai dispartate popoare. Iar acolo unde viața socială să întemeiază pe arbitriul orb ridicat la rang de mecanism social, sufletul se revoltă, societatea se desagregază fiindcă cum zicea și Rousseau acele mecanisme sociale ce rump legăturile morale intelectuale între oameni, sunt forme sociale scelerate. *Acele forte sociale scelerate sunt statele, ce voiesc a asimila cu forța, sunt statele ce chiar prin aceasta dovedesc a fi lipsite de stăruințele singur vrednice de nemurire ale moralității ocrotitoare de suflet și de dreptate ale dreptății înălțătoare de conștiință și de vrednicie omenească.*

Cronică din Paris.

Acte de vandalism în Luvru. — Clopotarul din Melines. — Mentalitatea juraților francezi. — Romanțele vechiului Paris.

Paris, 26 Iulie.

O tânără lucrătoare a comis zilele trecute, în muzeul Luvrului, un act stupid de vandalism. Ea a fost surprinsă mănâjind cu cerneală roșie un portret de Boucher. După la comisariat și întrebată asupra cauzelor inexplicabilului ei gest, lucrătoarea a răspuns că găsindu-se fără de lucru mai mult timp și lipsindu-i mijloacele de existență, ea a voit să se pună în evidență, atrăgând atenția asupra ei.

Morala acestui fapt e diversă. Mai întâi, el ne aduce aminte de cutări propagande socialiste, în virtutea cărora orice om ar avea dreptul să conjure mizeria pe orice cale ar fi. Umanitarismul acesta imbecil, care nu respectă nici cele mai nobile produse ale inteligenței omenesti, de mult nu mai are curs în Franța. Vedeti totuși, că încă lasă urme în societatea noastră. Urmele acestea vor dispărea și ele, în curând. Dar lumea se întreabă uimită, cum de a putut să ia odinioară în seamă aceste teorii de un anarhism idiot. Și francezii răsufală cu ușurare, când se gândesc de ce primejdiile au scăpat.

Actul de vandalism al lucrătoarei pariziene revărsă și o lumină nouă asupra mentalității epocii noastre. El se explică prin promiscuitatea în care trăim azi la Paris. Lupta pentru trai e aprigă și nemiloasă. Și în orașele mari reușese mai ales aceia cari posedă așa zisul spirit de reclamă, mijlocul de a se pune în evidență. Vedeti, la ce rățări poate duce el.

— Promiscuitatea orașelor mari e câte odată așa de

greu de suportat! Din când în când nostalgia unei vieți calme, modeste, tăcute, ne umflă peptul. M-a pus mai ales pe gânduri informația pe care o traduc mai jos, și pe care am aflat-o eri într'un ziar parizian:

„Orașul Malines (Belgia) a fost zilele trecute în sărbătoare. El a celebrat a 25-a aniversare de serviciu a lui Yef Denijn, celebrul clopotar, a cărui glorie a răzbit dincolo de hotarele belgiene. Se știe că faimoasa clopotniță din Malines dispune de patruzeci și patru de clopote. Pentru a-i dovedi lui Denijn recunoștința ei admirativă, populația bătrânei cetăți episcopale i-a oferit un al patruzeci și cincilea clopot care va purta numele lui. Regele Albert l-a numit cavaler al ordinului Leopold. Academia regală din Londra i-a trimis o delegație de onoare, iar Denijn a primit toate aceste distincțiuni cu modestia surizătoare a unui adevărat artist. Într'adevăr, el a transformat trasul clopotelor într'o artă subtilă, plină de nuanțe și de suflet.

Seara, pentru a mulțami concetățenilor săi, el se urecă în clopotniță și execută pe clopote o Ave Maria, care le-a smuls lacrimi...”

O, viață calmă și simplă a orașelor mici!... ar exclama un locuitor al sgomotosului Paris... Viață blândă și senină, cu amurguri străbătute de sunete de clopot, cu străzi liniștite și deșarte, — cu chipuri patriarhale pe la ferestre.

— Ar fi interesantă o carte asupra psihologiei juraților francezi. Nu e zi în care oamenii aceștia să nu ne pregătească surprize neașteptate. Spiritul lor e contradictoriu și divers. Blandetea lor este câte odată așa de creștinească, încât nu știi ce să admiri în ei mai mult: inconștința cu care dau sentințele, sau imbecilitatea cu care judecă crimele cele mai odioase.

Așa, alaltăieri s'au judecat în două orașele din Franța două asasinate, tot așa de grozave unul ca și celălalt. În primul caz, o mamă a ucis pe fiica de treisprezece ani, pe propria ei fiică, pentru a pune mâna pe o sumă de 5000 franci, cu care o asigurase. În al doilea caz, s'a judecat un tânăr care a jefuit pe tatăl său de toți banii pe cari îi avea, după care i-a spulberat creierii cu un glonte de revolver.

Jurații cari au avut de statuat asupra sortii mamei criminale, au condamnat-o la moarte, fără circumstanțe atenuante. N'avam nimic de zis. Ceilalți jurați însă, în fața cărora a compărut tânărul paricid, au găsit se vede că a-și ucide părintele e lucru foarte firesc, căci l-au osândit numai la un an închisoare.

Înutil să spun că faptul acesta a indignat opinia publică franceză. Oamenii cu bun simț se întreabă cu mirare: ce se petrece oare în creierul unor astfel de jurați? Ce idee își fac ei asupra moralei omenesti? Prin ce prismă văd ei viața și incidentele ei?...

Mi-aduc aminte de un roman-foleton, pe care l-am citit în timpul adolescenței. Eroi lui erau trei „justițieri” a căror menire era de a-i ajuta pe nedreptățiți, și de a-i spulbera pe mișeiți față de cari legea se arăta prea blândă. Când se condamna un inocent, ei îl scăpau din ghiarele justiției. Și de câte ori justiția îl acheta pe vre-un mizerabil, ei îl așteptau la ușa tribunalului și când eșea, îl trăzneau cu un glonte de pistol.

Nu vi se pare și d-voastră că ideea aceasta nu e așa de proastă, după cum s'ar părea? Cei trei „justițieri” ar găsi azi în Franța un teren prielnic; și în împrejurările actuale, ei ar fi niște figuri apreciable și necesare.

— Sunteți dărimate fără milă, fără încetare, case vechi ale Parisului! În toate părțile, ca fulgii unor pasări rănite, zboară colbul bătrânelor voastre ziduri. Și sub razele albastre de lună, ruinele voastre îmi povestesc despre Parisul de demult.

Epoca noastră e cuprinsă de niște friguri de edificare. Păcatul e, că pentru a clădi, parizienii au mai întâi nevoie să dărime. De cele mai multe ori, casele noi nu le înlocuiesc cu câștig pe cele vechi. Arhitectura de azi e meschină, șubredă, mercantilă. Și mă doare de câte ori, trecând pe dinaintea unui colț de stradă, unde vedeam odinioară o căsuță veche dar încă solidă, eu curtea împrejmuită de zid, eu prispa ei familiară, zăresc în locul ei o uricioasă clădire în șase etaje, eu ferestrele uniforme, eu fațada glacială, fără curte și fără trecut.

Ar fi desigur naiv să ne opunem la dărımarea caselor dărăpănite și insalubre, sub pretext că odată cu ele dispar și vestigiile Parisului vechiu. Fără îndoială că confortul modern, cu ascensoriu și gaz, cu lumină electrică și robinete de apă, este apreciable. Și consimțim din toată inima ca locuințele moderne să înlocuiască ruinele imposibile de locuit. Dar mania de a clădi îi împinge pe contemporanii noștri a nu mai respecta nimic. Ei dărımă cu sânge rece casele gingașe și încă solide, mai confortabile decât străntele apartamente moderne pe motivul că arhitectura lor e demodată.

De multe ori tură demodată și mine, părăsind întregi prin noile lui Paris. Acolui Hotel de Ville dela Passy, bese clădirile lemne, cu teraselor dobite cu ghivocul moment grijel ritmul precipitat.

Locurile acimping sufletului mai bun, mai

De aceea, puterile la o bară. Și în aerisului”, care stinse ale Fra

Să sperăm viitor, vom pstrăzi, romant

la subso

— Dela

Deschi

roplanul V

mai la val

rostul ace

când scop

Aviato

rioasa sa

mii întreg

ciptul, pe

este singu

minunata

duhului și

prin acea

mân din

toate dov

țară este

tâi la mu

Rămâ

popor, să

știu de i

zbuciumă

zația om

tatea lor.

lui Aurel

tarea cu

gând sun

numele e

Vom

urmeze

mos glăs

be frum

Rom

suntem

ținea r

feri lui

să-și con

bolul nă

face cur

nul căru

De multe ori îmi este așa dor de această arhitectură demodată! Și ce numeroși sunt parizienii cari, ca și mine, părăsesc cartierele noi, pentru a rătăci ore întregi prin nobilele și melancolicele străzi ale vechiului Paris. Acolo, pe dealul dela Montmartre, în dosul lui Hotel de Ville, la spatele Pantheonului, pe înălțimile dela Passay, de câte lucruri din trecut nu vorbesc clădirile vechi și modeste, cu balcoanele lor de lemn, cu terasele lor de piatră, cu ferestrele lor împodobite cu ghivece de flori! Ele te fac să uiți pentru moment grijele existenței, vuetul Parisului modern, ritmul precipitat ale intereselor egoiste.

Locurile acelea inobilează, ele calmează nervii, și împing sufletul la o reverie dulce și senină. Ele ne fac mai buni, mai indulgenți.

De aceea, parizienii mai senzibili se opun din toate puterile la o dărîmarea necrutătoare, generală și barbară. Și în acest scop au fondat ei „Liga amicilor Parisului”, care numără în sânul ei numele cele mai distinse ale Franței.

Să sperăm că opoziția ei va fi eficace și că, și în viitor, vom putea asculta cu sufletul, prin bătrînele străzi, romanele vechiului Paris.

C. R. B.

Apel

la subscripție pentru aeroplanul Vlaicu III.

— Dela comitetul de propagandă. —

Arad, 31 Iulie.

Deschidem lista de subscripție pentru aeroplanul Vlaicu III. Din protocolul ce publicăm mai la vale, publicul românesc va afla lămurit rostul acestui apel. Cuvintele mari nu au loc, când scopul vorbește singur.

Aviatorul român Aurel Vlaicu prin glorioasa sa învingere dela Aspern a dovedit lumii întregi genialitatea sa. A dovedit, că principiul, pe care și-a construit aeroplanul său, este singurul care poate să ducă la rezolvire minunata problemă, care este cucerirea văzduhului și supunerea lui voinței omenești. Și prin această învingere a unui fiu de țaran român din Ardeal s'a produs mai presus de toate dovada, că poporul român din această țară este capabil să ia parte în rindurile dintăi la munca civilizatorică a omenimei.

Rămâne acum să dovedim lumii, că acest popor, sărac și asuprit, este pe deplin conștiu de importanța marilor probleme, cari zbuciumă azi sufletele acelora, ce duc civilizația omenească un pas înainte prin genialitatea lor. Să dovedim, că înțelegem rostul lui Aurel Vlaicu în munca depusă spre înaintarea culturii umane în univers și înțelegând suntem capabili de jertfa ce ni se cere în numele ei.

Vom isprăvi acum vorba, căci dorim să urmeze cât mai curînd fapta, mult mai frumos glăsuitoare, decât orice alcătuire de vorbe frumos răsunătoare.

Românii cu inima la loc ne vor înțelege și suntem convinși că în câteva săptămâni națiunea română din Ungaria și Ardeal îl va oferi lui Aurel Vlaicu darul național, din care să-și construiască la iarnă noul aeroplan, simbolul nădejdlor noastre de mai bine, care va face cunoscut lumii acel popor rob, din sinul căruia a ieșit aviatorul Aurel Vlaicu.

Protocol

luat în conferința ținută în Arad la 16/29 Iulie 1912 sub prezidiul d-lui SAVA RAICU, directorul executiv al institutului de credit și economii „Victoria” din Arad. Protocolul îl serie Aurel Călnicean, contabil-controlor consistorial în Arad.

D. Sava Raicu, directorul executiv al institutului de credit și economii „Victoria” din Arad a convocat pe toți intelectualii români din Arad la o conferință confidențială pe azi la orele 6 d. a.

La această convocare s'au prezentat la timpul fixat în sala specială dela restaurantul „Millenium” peste 50 de intelectuali români din Arad. D. Sava Raicu arată, că scopul convocării a fost să se discute chestia aeroplanului Vlaicu III. Dsa amintește învingerile glorioase ale aviatorului român la Aspern și descoperă faptul, că pentru demonstrarea perfecțiunii sistemului de aeroplan, inventat de acest aviator român, este indispensabilă construirea unui nou aeroplan, între condiții mai favorabile, cu motor mult mai puternic și folosindu-se la construirea lui toate experiențele realizate până acum prin sborurile inventatorului. Descoperă însă totodată și cruda realitate, că aviatorul Aurel Vlaicu, fiu de țaran român, nu dispune de mijloacele materiale pentru a suporta cheltuielile construirii unui nou aeroplan, care recere o sumă de cel puțin 30 mii coroane. Arătând marea însemnătate culturală a problemei cuceririi văzduhului, care până în timpul de față pare a fi rezolvită în chipul cel mai norocos prin Aurel Vlaicu, fiul națiunii române din Ungaria și Ardeal, d. Sava Raicu adresează celor prezenți întrebarea, dacă oare nu se resimte necesitatea, ca însuși poporul român din Ungaria să dovedească îndreptățirea sa la considerația neamurilor civilizate ale lumii înscriindu-și acest drept în istoria civilizațiunii omenești prin faptul, că înțelegând rostul civilizatoric al marilor probleme, care este cucerirea văzduhului, din sărăcia sa și chiar în starea mizeră, în care se află, cu însuflețire curată și din iubire pentru problemele civilizațiunii universale ofere fiului său mijloacele materiale de lipsă pentru construirea unui nou aeroplan?

Cuvintele dlui S. Raicu sunt acoperite de aplauzele celor de față și din acestea aplauze d. Sava Raicu constată cu bucurie, că gândul său a fost înțeles și că cei de față sunt hotărâți a lua inițiativa pentru adunarea sumelor trebuitoare la construirea aeroplanului Vlaicu III. Dă apoi cuvântul dlui V. Goldiș cu rugarea să facă acesta propunerile pozitive în această mare chestiune.

La propunerea dlui V. Goldiș conferința în unanimitate și cu mare însuflețire aduce următoarea hotărîre:

1. Intelectualii români din Arad, adunați în conferință la 16 (29) Iulie 1912, hotărăsc lansarea unei subscripții generale pentru construirea unui nou aeroplan prin aviatorul român Aurel Vlaicu.

2. Se constată că pentru scopul indicat se recere o sumă de cel puțin 30 mii coroane și în urmare se decide, ca subscripția să fie continuată până la această sumă.

3. Pentru ducerea la îndeplinire a acestei afaceri conferința institue un comitet sub prezidiul dlui Sava Raicu, directorul executiv al institutului de credit și economii „Victoria” în Arad, fiind membri dd. Roman R. Ciorogariu protosinel, Dr. Ștefan C. Popp deputat dietal și avocat, Iuliu Herbay secretarul societății de asigurare „Transilvania”, Ioan Nemet avocat și Vasilie Goldiș secretar consistorial, notar: Aurel Călnicean contabil-controlor consistorial, casar: Virgil Antonescu funcționar la „Victoria”.

Acest comitet va dispune de banii adunați, va îngriji de întrebuințarea lor în scopul pentru care s'au adunat, va da publicului la timpul său socoată despre sumele adunate și peste tot va stabili în înțelegere cu aviatorul Aurel Vlaicu toate condițiunile între cari sumele adunate vor avea să fie destinate scopului lor.

4. Suma minimală pentru subscripție se fixează la 20 cor. și toate sumele destinate acestui scop se vor trimite la adresa: „Victoria” institut

de credit și economii în Arad, unde vor fi administrate gratuit.

5. După terminarea colectei numele tuturor contribuabililor cu amintirea sumelor dăruite se vor înscrie într'o carte de aur, care se va așeza spre păstrare în muzeul Asociațiunii pentru literatură română și cultura poporului român ca veșnică dovadă despre vrednicia acestui popor.

Astfel conferința își termină agendele și se disolvă.

D. c. m. s.

Sava Raicu,
președinte.

Aurel Călnicean,
notar.

Pentru aeroplanul Vlaicu III. s'au făcut până acum următoarele dăruiri:

	Cor.
1. P. S. S. Ioan I. Papp, episcopul Aradului	100.—
2. „Victoria” inst. de cred. și econ. Arad	500.—
3. Sava Raicu, Arad	100.—
4. Frații Burza Arad	50.—
5. Roman R. Ciorogariu Arad	20.—
6. Vasilie Goldiș Arad	20.—
7. Aurel Călniceanu Arad	20.—
8. Virgil Antonescu Arad	20.—
9. Iuliu Herbay Arad	20.—
10. Alexandru Anciu Arad	20.—
11. George Popoviciu cassar Arad	20.—
12. Cornel Lazar Arad	20.—
13. Ioan Montani Arad	20.—
14. Ioan Moldovan Arad	20.—
15. Constantin Savu Arad	20.—
16. Dr. Lazar Jacob Arad	20.—
17. Ioan Tatu Arad	20.—
18. Nicolae Poparadu Arad	20.—
19. Dimitrie Stefanoviciu Arad	20.—
20. Vasilie Avram Arad	20.—
21. Terențiu Tripa Igrîș	20.—
22. George C. Birăescu Arad	20.—
23. Eugen Ciorogariu Arad	20.—
24. Silviu Hulber Arad	20.—
25. Vasilie Olariu Arad	20.—
26. Gerasim Serb Arad	20.—
27. George Purcariu Arad	20.—
28. I. Grămadă Arad	20.—
29. Mihai Popoviciu Arad	20.—
30. Dr. Sever Ispravnic Arad	20.—
31. Petru Vasilon Arad	20.—
32. Vasiliu Papp Arad	20.—
33. Traian Pacu Arad	20.—
34. Vasilie Arjoca Arad	20.—
35. Iosif Moldovan Arad	20.—
36. Dr. Dumitru Popa Arad	20.—
37. I. Brut Pecurariu Arad	20.—
38. Ilie Pap Arad	20.—
39. Petru Ungurean Arad	20.—
40. Ursu Radu Arad	20.—
41. Ioan Șistarovețean Arad	20.—
42. Ioan Cioară Arad	20.—
43. Iosif Darvas Arad	20.—
44. Iustin Olariu Arad	20.—
45. Eugen Popoviciu Arad	20.—
46. Aurel Raicu Arad	20.—
47. Ioan Vancu Arad	20.—
48. Nicolae Ștefu Arad	20.—
49. Basil Moga Arad	20.—
50. Dr. Ioan Németh Arad	20.—
51. Dr. Aurel Demian Arad	20.—
52. Petru Truția Arad	20.—
53. Șandru Vasilie Seleuș	20.—
54. Dimitrie Raicu Arad	20.—
55. Luca Raicu Arad	20.—
56. Dr. Vasilie Avramescu Radna	20.—
57. Dionisiu Dăru Arad	20.—
58. Ioan Sferdean Buteni	20.—
59. Constantin Don Arad	20.—
60. Constantin Noe Arad	20.—
61. Nicolae Chicin Nădlac	20.—
62. Ștefan Peneș Buteni	20.—
63. Arcadie Călcina Buteni	20.—
64. Dr. Teodor Papp Hălmagiu	20.—
Suma	1950.—

Un Institut Balcanic la București.

Ziarele din România ne aduc vestea foarte importantă a întemeierii unui institut Balcanic în România.

Ideia acestui institut este urmărită de mai mulți ani de zile de către d. Nicoale Iorga. Din fericire acuma, grație concursului Majestății Sale Regelui Carol I. al României ea va putea lua ființă.

Iată scrisoarea ce d-sa a adresat-o ziarului „Universul” din București și din care se poate vedea cum înțelege d-sa rolul acestei instituții.

Domnule Director,

Mulțumindu-vă de interesul ce arătați institutului ce este vorba să se întemeieze, vă rog să binevoiți a publica următoarele rânduri.

Nu este vorba de studii strict balcanice nici de cunoașterea specială a popoarelor slave de dincolo de Dunăre.

Nici un proiect care s'ar prezenta în felul acesta nu ar răspunde intențiilor mele.

M'am pronunțat în această chestie pentru prima dată, când cu recepțiunea mea în Academie.

Prin aceiași origine, prin aceiași viață politică sub Romani și Bizantini, apoi sub Turci, prin aceleași influențe exercitate de către aceiași vecini și prin aceiași penetrație reciprocă, națiunile cuprinse între Carpați și Archipelag, Marea Adriatică și Marea Neagră, au atâtea laturi comune care așa de multe ori sunt tocmai cele esențiale, încât ele pot fi studiate împreună pe baza acestor elemente.

Rezultă din toate acestea o înțelegere mai deplină a rolului ce incumbă fiecărei națiuni în parte.

Această inițiativă avem dreptul să o luăm noi Românii. Ea ne revine. Moștenitorii cei mai îndicați, reprezentanți ai latinității și prin limba noastră, conservatori ai ordinii omenești în dezvoltarea istoriei noastre și până în conștiința poporului, protectori ai civilizației izgonită de aiurea, apărători ai dezvoltării civilizațiunii în Orient și fundatori ai bisericii orientale, noi suntem chemați a afirma și în acest fel prioritatea noastră istorică și culturală.

M. Sa Regele a primit ideea cu simpatie și rămâne să se facă loc și a se asigura un rol institutului ce voi fonda cu ajutorul mai multor colegi și amici, în trunte cu d-nii Murgoci și Pârvan; institutul va funcționa în noul palat al fundațiunii Carol I.

Nu va fi vorba de ajutorul statului, de altfel nici nu e nevoie din moment ce M. S. Regele voiește să creeze această nouă școală independent de Universitate și pe care noi ne vom forța de a o face cunoscută lumii și folositoare națiunii române, precum și tuturor acelor care sunt în legături cu dânsii.

Primiți etc.

N. Iorga.

Sub conducerea dlui Iorga și a eminentilor săi colaboratori universitari, nu ne îndoiim că această instituție are să ajungă un puternic factor de înrăurire românească și un focar de civilizație de primul rang pentru lumea balcanică.

Criza din Turcia.

Arad, 31 Iulie.

În ședința de ieri a camerei otomane marele vizir a făcut cunoscut programul guvernului enunțând totodată o sentință grea asupra domniei junilor-turci. Între altele marele vizir a declarat că, politica externă a Turciei de aici înainte va merge în direcția, care a avut-o înainte de 1909 adică înainte de a ajunge frânele guvernării în mâinile junilor turci. Prin declarația aceasta guvernul a provocat de dreptul la luptă comitetul june turc și, de sine înțeles, oratorii lui din cameră la auzirea cuvintelor marelui vizir au atacat cu cea mai mare înverșunare guvernul, declarând după o discuție vehementă, că vor începe desbaterea asupra programului guvernului, numai după ce acesta va fi tipărit și împărțit între membri camerei. Guvernul însă a persistat pe lângă începerea imediată a desbaterii amenințând că, în caz contrar va face chestie de cabinet. Cu toate acestea camera și-a sistat ședințele până când nu va fi tipărit programul. Dar din motive încă necunoscute deputații juni-turci și-au schimbat tactica și după amiază la 5 ore s'a continuat ședința, care s'a sfârșit târziu în noapte votându-se încredere guvernului.

Tratativele în Albania n'au putut fi începute refuzând conducătorii albanezilor primirea a orice fel de concesiuni cu declarația că până când camera nu va fi disolvată ei nu vor intra în nici un fel de tratative. Condiția aceasta guvernul e inclinat în modul cel mai serios a o împlini. Dar în cazul acesta cu siguranță nici comitetul june turc nu va rămâne inactiv, și ne putem aștepta la lupta desperată pe viață și moarte a acestui comitet. Informații primite din Constantinopol de curtea din Viena dau dovada că Turcia se află în pragul unor complicațiuni foarte grave.

Telegramele despre evenimentele mai recente sunt următoarele:

În pragul unor mari evenimente.

Viena. — A fost nu numai dorința hotărâtă a coroanei, ci și a moștenitorului, ca ministrul de externe contele Berchtold să rămână în apropierea Vienei și să conducă în persoană afacerile monarhiei. După informații demne de încredere primite din Constantinopol se întărește tot mai mult credința, că la Cornul de Aur se pregătesc evenimente în urma cărora situația atât în Balcani cât și în Orient va lua forma cea mai îngrijorătoare și astfel puterile vor putea menține statu-quo-ul în Balcani numai cu cea mai mare încordare a forțelor lor.

Se calculează cu toată siguranța cu o schimbare pe tronul Turciei și cu desfășurarea de evenimente foarte sângeroase în Albania. În partea primă a lui August contele Berchtold va merge la Ischl pentru a face raport extraordinar M. Sale împăratului, care va fi adus și la cunoștința moștenitorului de tron, sosind din Turcia știri tot mai mult îngrijorătoare.

Primul conflict între guvern și tinerii-turci.

Constantinopol. — Pentru ședința de azi edificiul parlamentului a fost înconjurat cu un cordon de miliție. Deputații prezenți au desaprobat aceste măsuri luate de guvern și miliția a fost depărtată încă înainte de deschiderea ședinței. La 1 oră d. a. s'a deschis ședința în prezența tuturor miniștrilor.

Marele vizir în primul rând a citit programul guvernului, în care se face provocare la dificultățile cu cari și-a ocupat noul cabinet postul în momentul cel mai penibil din istoria Turciei și de aceea se speră, că națiunea îl va sprijini în activitatea lui. Cauzele actualei situații guvernul le vede în următoarele: 1. Amestecul și faptele ilegale ale oficianților la alegeri. 2. Intrarea ofițerilor și a oficianților în diferitele partide politice. 3. Violarea legilor referitoare la complinirea posturilor publice și a oficiilor de stat. 4. Intrebuințarea mijloacelor incompatibile cu principiile constituționale și cu constituția. Guvernul promite sanarea tuturor acestor rele. În manifestul program al guvernului se aduce laude purtării eroice și jertfite a trupelor și arabilor, arătată în războiul, care durează deja de 10 luni. Guvernul va duce lupta în apărarea țării, până când nu se va afla o bază de pace, care să corăspundă drepturilor, onoarei și prestigiului Turciei.

În politica externă guvernul va urma direcția, care a fost până la 1909, care e în conglăsurire și cu simțemintele poporului otoman. După vorbirea marelui vizir s'a desfășurat o discuție vehementă. Oratorii juni-turci au pretins ca până când programul guvernului nu va fi tipărit și împărțit între deputați să nu se înceapă desbaterea asupra lui. Stăruind însă guvernul pe lângă începerea imediată a desbaterii, căci în caz contrar va fi nevoit să facă chestie de cabinet camera a decis sistarea ședințelor până nu va fi tipărit programul.

Constantinopol. — Camera la 5 ore a continuat ședința, ca să fie din nou intreruptă, din cauză că deputații nicidecum nu voiau să-și termine discuțiile. Cabinetul s'a întrunit apoi în un consiliu.

Constantinopol. — Partidul june turc a hotărât a vota neîncredere guvernului, dar mai târziu și-a schimbat planul acesta și noaptea târziu camera a votat încredere guvernului.

Tratativele cu Albanzii.

Salonic. — După comunicatul oficial al comisiei trimise din Pristina, fruntașii arnăuților după conferări lungi și temeinice au refuzat a continua tratativele declarând că înainte de a fi disolvată camera toate tratativele sunt zadarnice. Arnăuții au amenințat că își vor duce trupele în luptă. Răsculații au declarat, că ei nu pretind nimic, ce ar atinge integritatea imperiului. După știrile sosite mai târziu cererea albanezilor de a disolva camera cu toată probabilitatea va fi împlinită și aceasta se va întâmpla cu observarea formalităților constituționale.

Belgrad. — Albanzii răsculați de prezent au luat deocamdată o atitudine rezervată față cu guvernul, pe când pe teritoriul revoluției caută să paralizeze autoritățile turcești. Dacă junii-turci nu se va învoi la disolvarea camerei, albanezii vor pretinde autonomie deplină și parlament albanez deosebit.

Hainele lucrate în atelierul propriu se capătă la

LENGYEL ISTVÁN

PRĂVĂLIE DE PĂLĂRII ȘI SPECIALI-
TĂȚI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI
Oradea-mare — NAGYVÁRAD
Piața Beiner nr. 1. Telefon: 12—48.

Observări c rea dicțio

Cam pe la jum
sociatiunea” di
țiilor sale. În șed
s'au luat mai m
alte și scoater
a dicționarului n
țiune română di

Răsfoind edit
dat de mai mult
dintre acestea,
cari cu ocaziune
stui dicționar t
corectate și supl

1) în ediția d
latine, dintre ca
(cott. Torontal)
gă Claudiopol
sum; Năsăud=
nium=Villa He
Tierna; Tapia
unde a bătut r
Turda=Potaiss
(cott. Caraș-S
(cott. Timiș); 2
parte mai lipse

2) lipsesc r
sunt în uz, di
mönisch (cott.
ne=Herculesba
Gross- und Kle
dorf; Cocota-
(cott. Bistrița-N
spitz=Segenth
rile: Dreispitz
schetz; Virișm
re) și așa ma

3) lipsesc r
portante cu r
(cott. Sălagiu)
mașul-mic; A
(cott. Bihor);
mănește și Be
din, mănăstire
Bizușu (Büdü
Bobda; apoi c
nul Părcosu sa
küllöszög); D
filie la paroh
ieruş (Cott. E
(cott. Odorhe
Ozum (cott. T
Ioan, Laborfa
Patyod-Salma
Bistrița-Năsău
Vinului (Rad
estinderea pe
Călini și cătu
hât); Sânge
improceuată
cud; Satulun
la parochia Ș
Șemlacul-ma
alte numiri, c
mare sau Mu
sau Bârnea
Tevie (cott.
doara); Vâr
brătău, cătun
(cott. Alba-in
Târnava); H
Petrișeni (c
ciu (cott. Co
te numiri, c

La cătun
tor la Bogș
românește i
țară dela Bo
pă locul und
Neuwerk și
Năsăud) e o
vită a germ
dela numirez
dată acelei a
s'a coloniza
numită de p
vale e mai i

Poporul
Cărlibav, ca

Observări cu privire la retipărirea dicționarului topografic.

Cam pe la jumătatea lunii Iulie și-a ținut „Asociațiunea” din Sibiu adunarea plenară a secțiilor sale. În ședințele plene ale acestor secții s'au luat mai multe hotărâri importante. Intre altele și scoaterea unei a 2-a ediții amplificate a dicționarului numirilor de localități cu populațiune română din Ungaria.

Răsfoind ediția primă a acestui dicționar am dat de mai multe lipsuri și scaderi. Înșir câteva dintre acestea, cari îmi sunt cunoscute și mie cari cu ocaziunea tipării unei nouă ediții a acestui dicționar topografic ar trebui îndreptate, corectate și suplinite.

1) în ediția de acum lipsesc mai multe numiri latine, dintre cari înșir: Beșenova=*Bessenova* (cott. Torontal); Bistrița=*Bistritia*; Cluj pe lângă *Claudiopolis=Napoca*; Moigrad=*Porolis-sum*; Năsăud=*Nassodum*; Sibiu pe lângă *Cibinium=Villa Hermannii*; Orșova sau *Rășava=Tierna*; Tapia=*Tapiae* (cott. Caraș-Severin), unde a bătut prima dată Traian pe Decebal; Turda=*Potaissa*; Valea Boului=*Caput-bubali* (cott. Caraș-Severin); Vărădia=*Arcidava?* (cott. Timiș); Zlatna=*Ampelum* și așa mai departe mai lipsesc încă foarte multe.

2) lipsesc mai multe numiri germane, cari sunt în uz, dintre aceste înșir: Armeni=*Armenisch* (cott. Caraș-Severin); Băile-Herculane=*Herculesbad*; Becicherecul mare și mic=*Gross- und Klein-Betschkerék*; Carani=*Merczidorf*; Cocota=*Orzidorf*; Feldru=*Birkenaw* (cott. Bistrița-Năsăud); Nemeciag pe lângă *Dreispitz=Segenthau*, sunt în uz amândouă numirile: *Dreispitz* și *Segenthau*; Vârșet=*Werschetz*; Virismort=*Rosenberg?* (cott. Maramures) și așa mai departe, lipsesc mai multe.

3) lipsesc numirile mai multor localități importante cu români, dintre cari înșir: *Aleneu* (cott. Sălăgin); *Aninoasa* lângă Petroșeni; *Armașul-mic*; *Armindea* (trac. Zarand); *Beltirea* (cott. Bihor); *Besta*; *Bethlenháza* numită pe românește și *Becliza* (cott. Caraș-Severin); *Bezdin*, mănăstire improcesuată de românii gr. or.; *Bizușa* (*Büdöspataka*, cott. Solnoc-Dobâca); *Bobda*; apoi de Bodrogul vechiu să țină Cătuțul *Părcosu* sau *Porcosu*; *Cotul Târnavelor* (*Küüllöszög*); *Dău*; *Hisia* (cott. Alba-inf.); *Stăni* filie la parohia Mada (cott. Hunedoara); *Măieruș* (cott. Brașov); *Mărtănuș* sau *Mărtinuș* (cott. Odorheiu); *Mășca* (cott. Bihor); apoi la Ozun (cott. Treiscaune) să țină filiile: *Sfântul Ioan*, *Laborfalău*, *Comălaș* și *Lunca Ozunului*; *Patyod-Sălma*; *Robani*; la Rodna-veche (cott. Bistrița-Năsăud) se țin afară de cătuțul *Valea Vinului* (*Radnaborberek*), numit o parte după estinderea pe lungul văii și *Colb* și altă parte *Călini* și cătuțul: *Anieș* (*Dombhát*, *Radnadbombhát*); *Sângeorgiu* (cott. Torontal), mănăstire improcesuată de românii greco-orientali; *Săscud*; *Satlung-Chioran*; *St. Catalina-Dorna*, filie la parohia Șotelek (cott. Solnoc-Dobâca); apoi Șemlacul-mare și mic (cott. Timiș) mai au și alte numiri, cari sunt în uz și anume: Șemlacul-mare sau *Murava*; Șemlacul-mic sau *Bârnea* sau *Bârnea*; *Spătac* (cott. Alb.-inf.); *Turta*; *Tevie* (cott. Bihor); *Valea Dobrii* (cott. Hunedoara); *Vârșand*; *Vulcan*, filie parohială; *Zăbrătau*, cătuș la Sita-Buzău; *Șorosag*; *Cenude* (cott. Alba-inf.); *Spini* (cott. Târnava); *Bia* (cott. Târnava); *Hepria* (cott. Târnava sau Alba-inf.); *Petrinjeni* (cott. Târnava sau Alba-inf.); *Cănaș* (cott. Cojocna) și așa și aici lipsesc mai multe numiri, cari trebuiesc suplinite.

La cătuțul: *Neuwerk* și *Altwerk*, aparținător la *Bogșa-montană* (cott. Caraș-Severin) pe românește i se zice *Buza-turcului*; târgului de țară dela *Bogșa-montană* i se zice mai mult, după locul unde se ține, târgul dela *Buza-turcului*=*Neuwerk* și *Altwerk*; *Cărlibaba* (cott. Bistrița-Năsăud) e o numire forțată și o imitare nepotrivită a germanisatului *Kirlibaba*, care se derivă dela numirea originală românească: *Gârla-babei*, dată acelei așezări după poziția geografică, unde s'a colonizat acel sat, care e așezat pe o vale numită de popor mai special: *Gârlă*; *Gârlă* sau vale e mai tot una.

Poporul român din regiunea aceea îi zice: *Cărlibav*, care e numirea adevărată și corectă

și nu imitația forțată mai cu seamă în seriere din partea inteligenței ținutului acela a germanescului: *Kirlibaba*, scriind curat românește: *Cărlibaba*; și în urma asta ar fi să se se tipărească: *Cărlibav* (dela *Cărlibaba=Gârla-babii*), *Lajosfalva*, *Ludwigsdorf* (cott. Bistrița-Năsăud), și precum se zice *Crizbav* dela germanul *Krebsbach* (*Krebsbach*) cott. Brașov, așa se va zice corect, neforțat și întrebuițat în poporul și în general în vorbirea de toate zilele și *Cărlibav* dela *Cărlibaba* și acesta dela *Gârla-babei*.

La *Coșna* (cott. Bistrița-Năsăud) i se mai zice și *Todășcani*, dela capul unei familii vestite în regiunea aceea: *Todască*, întemeietorul comunei de azi *Coșna*, numire oficială, care i s'a dat mai târziu înainte de asta cam cu una sută de ani așa va fi: *Coșma* sau *Todășcani*. Orșovei i se zice și *Rășava*. Crașovei (cott. Caraș-Severin) s'a scris *Croșoveni* și în parantez (Croatii), aceia nu sunt croați, ci *bulgari* și în urma asta se va scrie *crașoveni* (bulgari) și nu *crașoveni* (croatii).

Gurasada (cott. Hunedoara) va fi *Gurasada* sau *Gura-sadului*, după N. Iorga, profesor la universitatea din București, vezi opul său: Neamul românesc în Ardeal și Târnava-ungurească. *Mănăștur* (cott. Caraș-Severin), cere *Bega* (*begai*) va fi corect scris cerc *Begheiu*, care numire românească, pe când *Bega* e numire unguerească a râului cu acest nume și mai corect va fi scris *Mănăștur=Mănășturul Begheului* sau *Mănăștur-Begheiu*, ca și celalalt *Mănăștur* (cott. Timiș) va fi scris spre deosebire: *Mănășturul Timișului* sau *Mănășturul-Timiș*. *Prilipeț* (cott. Caraș-Severin) mai zice și *Părlipăt* și va fi deci *Prilipeț* sau *Părlipăt*. *Reșița-montană* și română se mai zice și *Reșița*, deci va fi *Reșița-montană* sau română. *Sântejude* (cott. Solnoc-Dobâca) în loc de pp. (al Sicului) mai corect mi se pare că se zice pp. (al Secului) *Savaghisla* (cott. Turda-Arieș) se derivă dela *Savadislav* și corect ar fi a se zice: *Savaghisla* sau *Savadislav*. *Vad* (cott. Solnoc-Dobâca) se va scrie mai corect: *Mănăstirea-Vadului*. *Ațel* (cott. Târnava-mare) nemțește am auzit a i se zice: *Hetzelsdorf* și nu *Hetzeldorf*; *Aradul-nou* am auzit zicându-i-se și *Schelă*.

După aceea cum se va zice și scrie mai corect și mai românește: *Agristeu* sau *Agriste* (cott. Târnava-mică); *Ardu* ori *Ardiud* (cott. Sătmăr); *Bădăcin* ori *Băducin* (cott. Sălăgin); *Bethlenháza* sau *Becliza* (cott. Caraș-Severin); *Beud* sau *Beudin* (cott. Solnoc-Dobâca); *Bichigi* sau *Bichici* (cott. Caraș-Severin); *Borodul-mare* *Borodea-mare* (c. Bihor); *Brețcu* sau *Brețcani*; *Buhani* sau *Buhaniu* (cott. Arad); *Cârna* sau *Cârma* (cott. Alba inf.); *Cărpinet* ori *Cărpinel* (cott. Bihor); *Cornea* sau *Coronea* (cott. Caraș-Severin); *Coslariu* sau *Coșlar* (cott. Alba-inf.); la *Crăciunelul-de-sus* i se mai zice și *Crăciunelul-românesc* (cott. Târnava-mică); *Craiva* sau *Craiova* (cott. Alba-inf.); *Drâmbariu* sau *Drâmbar* (cott. Alba-inf.); *Lancrâm* sau *Lancrâm* (cott. Sibiu); *Livezeni* ori *Livăzeni* (cott. Hunedoara); *Macicașul-unguresc* ori *Măscășulung*. (cott. Cojocna); *Merșor* ori *Merșori* (cott. Hunedoara); *Obreja* ori *Obregea* (cott. Alba-inf.); *Rea* sau *Răia* (cott. Hunedoara); *Repsig* ori *Răpsăg* (cott. Arad); *Rișca* ori *Rășca* (cott. Hunedoara); *Săcălhalz* ori *Săcălcz* (cott. Timiș); *Săieni* ori *Săieni* (cott. Sătmăr); *Sămășag* ori *Sămbaciug* (cott. Bihor); *Sintea* ori *Sânteni* (cott. Arad); *Șauaie* ori *Șavaieni* (cott. Bihor); *Șeșu* ori *Șăușăi-de-Mureș* (cott. Alb.-inf.); *Telecul* ori *Telecul-jidanului* (cott. Mureș-Turda); *Teoltiur* ori *Teoltind* (cott. Solnoc-Dobâca); *Tuferiu* ori și *Tufăr* (cott. Caraș-Severin); *Vesud* ori *Văsăud* (cott. Târnava-mare); *Vista* ori *Vistea* (cott. Cojocna) și așa o mulțime de numiri trebuiesc rectificate și corectate conform firei limbei noastre românești.

Nu mă aflu în poziție favorabilă de a cunoaște și de a înșira aici toate lipsurile și scaderile acestui dicționar din toate punctele de vedere. Prin publicarea acestor observări am voit numai să dau o direcție oarecare în sensul ca cei chemați și însărețiați cu lucrările de compunere a dicționarului din chestiune, să și îndrepte privirile și asupra acestor observări și apoi pe acestea luându-le în considerare într-o măsură cât de estinsă și cât de detaliată, să le întrebuițeze cât de bine la compunerea

și tipărirea acestui dicționar topografic, ca acesta să devină și din punct de vedere ortografic și din cel al corectității numirilor un op cât de corect, complet și amplificat și cu privire la indicațiile cuprinse în observările făcute în cele de sus.

INFORMAȚIUNI

Arad, 1 August n. 1912.

Dela Hațeg, în sbor, la Orăștie.

Pregătirile dela Orăștie.

Pentru locul lui de baștină, se cuvinea o surpriză extraordinară. Și „șoimul nostru” nu a întârziat de a o face.

Plecat de acolo, acum câțiva ani, cu sufletul în nor, dar totuși pe jos, puil de șoim, a ținut să arate că de atunci, i-au crescut aripile și că este stăpân liber pe spațiu și pe văzduh.

Astfel, pe când toată lumea așteptă să vie din tren, *Vlaicu* tăind zarea cerului pe imensele lui aripi, se scoboară teafăr de pe uriașa lui pasăre, spre uimirea lumii care încă nu voiește să înțeleagă că aeroplanul său este altceva de cât o simplă jucărie și că pentru stăpânul său nu există nici dealuri, nici văi, nici obstacole de care noi bieți muritori pedestri ne împiedecăm la fiecare pas.

Distanța pe care locomotivele cele mai repezi o parcurg în mai mult de un ceas, pentru pasărea cu schelet de fer a lui *Vlaicu*, a fost chestie de 20 de minute.

„*Vlaicu* a sosit dela Hațeg la Orăștie în zbor, parcurgând distanța în 20 de minute.”

Astfel glăsuiește în textul ei laconic și rece telegrama primită de noi dela Orăștie!

Dar cum să exprimi prin cuvinte emoția ce provoacă acest fapt care pare atât de simplu când îl îmbraci în cuvinte seci?

Cine ar putea rămâne rece sub bubuitul puternicei respirații eșit din pieptul de oțel al motorului.

Ce sunea lumea din lungul drumului când a văzut pe sus imensa lui pasăre?

Ce se petrecea în sufletul țărănilor aplicați în lanurile de grâu auriu, când fiul *Românului din Bintiți*, pe care acum câțiva ani când făcea faimoasele încercări cu mașinele trase de răbdătorii boi părintești, l-or fi socotit că nu e în toate doagele, a tăiat cu iuteala fulgerului văzduhul.

Nu s'a mișcat în ei mândria superiorității de rasă, a acelei superiorități a cărei conștiință nu i-a părăsit niciodată?

Dar ce o fi zis ungrui?

Stat, administrație, putere, bani, toate le au. Tot ce este dat omului să posedă prin stupidă putere a forțelor de jos, în mâna lor sunt.

Cu el pot asupri, ne pot sărăci, pot să răpească toate drepturile cele mai sfinte și mai elementare ale neamului românesc.

Dar cum vor putea să răpească geniul pe care Dumnezeu l-a dat rasei noastre și pe care nu a voit să li-l dea și lor?

Aceste lucruri se mișcău instinctiv în sufletul fiecărui țărăn năcăjit, în momentul în care fiul unuia de legea și neamul lor tăia triumfător văzduhul, făcând ca un rege al văzduhului, cea dintâi călătorie pe aceste plaiuri, peste care rege a fost neamul său odată.

Ce altă faptă poate fi mai bogată în rezultate de simțiminte și de gânduri eroice de cât această temerară minune?

Privitor la pregătirile din Orăștie primim următoarele:

Sborul dela Orăștie.

Domnul Aurel Vlaicu va sbura — după cum am anunțat — la Orăștie în 4 August a. c. la orele 5 după amiazi.

Faptul că aviatorul laureat de străinătate va sbura peste comuna lui natală va atrage un public enorm.

Ținând cont de aceasta, dnul Vlaicu încă va face producțiuni cum n'a făcut până acum nicăieri.

Sborul va avea loc pe „Dealul mic”. Înainte de sbor și în decursul sborului va cânta muzica militară. Seara la orele 8 va fi banchetul în onoarea eroului zilei. La orele 9 va începe petrecerea cu joc, care va dura până dimineața.

Trenurile de Duminecă, cari sosesc până la orele 5 vor fi așteptate.

La gară vor fi trăsuri în abundență. S'au luat dispozițiuni ca birjarii să nu poată lua taxe mari.

La locul de sbor nu va putea ajunge nime fără bilet.

Biletele se vând prin comune la preoți și notari, iar în ziua sborului la casse improvizate pe străzile principale din Orăștie.

Fiecare român să-și țină de datorie națională a fi de față la sărbătoarea aceasta.

La revedere pe Duminecă la Orăștie. Trăiască Aurel Vlaicu. **Comitetul aranșator.**

Cununie. Prietinel nostru, d-nul Moise Popovici, funcționar la consistorul din Arad își anunță cununia pe Duminecă în 4 August st. n., cu d-soara Georgina Pap. Actul religios va avea loc după amiazi la orele 5 în biserica gr. or. din Beiuș. Cu acest prilej mirii au binevoit să dăruiască 10 coroane pentru fondul ziarștilor români din Ungaria.

Doim tinerei perechi viață lungă și fericită!

Noul protopop al tractului Chișineu. Ni-se anunță: Azi s'a făcut alegerea de protopop în Chișineu (dieceza gr. or. a Aradului), fiind ales cu o majoritate de 44 voturi părintele **Dr. Demetriu Barbu.**

Au mai candidat părintele Petru Marșeu, primind 11, și părintele Alexe Popovici, primind 3 voturi.

Persecutarea învățătorilor nemaghiari în Ungaria. Din raportul oficios al ministrului de culte și instrucțiune publică constatăm, că în decursul anului școlar trecut au fost trași în cercetare disciplinară 148 de învățători sub cuvânt că prin purtarea lor ar fi dat dovadă de „sentimente antipatriotice” (?) și că în propunerea limbei maghiare ar fi fost „foarte neglijenți” (?). Dintre aceștia 38 au fost pedepsiți cu suspendare, cu pensionare ori pedeapsă în bani.

În memoria lui Ferrer. Guvernul spaniol a oprit adunările pe cari socialiștii au hotărât să le țină în memoria lui Ferrer. Cu toate acestea ieri s'au ținut nenumărate adunări populare în orașele și satele Spaniei. În multe locuri mulțimea s'a ciocnit cu poliția. Manifestanții au parcurs străzile, cântând Marsilieza și aclamând republica.

Zăpadă în Iulle. În diferite ținuturi din Rusia temperatura a scăzut foarte mult. În Kars și împrejurime zăpada a ajuns la înălțimea de un metru. O miie de oi s'au înecat în zăpadă.

Sărbătorirea soldaților italieni reînțorși din Tripolis. Din Roma se anunță că Duminecă dimineața la cazarma Castro Pretorio regele a trecut în revistă batalionul V. de ascrai care în urma strălucitelor sale izbânzi la Tripolis a fost rechemat. Erau de față ministrii, diplomații, atașajii militari și o mare mulțime. Regele, călare, urmat de un strălucit stat major, a trecut în revistă pe reprezentanții garnizoanei, orașului și batalionul de ascrai care în urmă a defilat în mod măreț în vreme ce muzica cânta marșul bersaglierilor, iar mulțimea aclama cu entuziasm. Regele a felicitat pe maiorul De Marchetti și pe ceilalți ofițeri. Batalionul a părăsit cazarma în mijlocul ovațiunilor extrem de călduroase.

Duminecă seara orașul a fost pavoazat și iluminat pretutindeni. Echipagiile torpiloarelor cari s'au înapoiat din raidul prin Dardanele au fost viu aclamate. Clubul orașului a oferit o serată statului major.

Petrecerea dela Boroșineu. Din Boroșineu ni se anunță că petrecerea care avea să aibe loc la 4 August s'a amânat pe ziua de Duminecă 11 August.

Întâmpinare. Primim următoarele: Onorată Redacțiune! În nr. 157 al ziarului „Românul” publicați o corespondență privitoare la alegerea de deputat clerical în cercul VII și VIII — Iliă Geoagiu — pentru congresul național-bisericesc.

Afirmările din acea corespondență, că s'ar fi litografiat *la mine* apelurile preotului Budoiu etc. sunt *neadevăruri sfruntate.*

Le resping cu indignare!

Apelul din chestiune e făcut numai de preotul Budoiu, nemai având pe cineva lângă dânsul și *litografiat tot la dânsul*, având și el șapirograph; în casa mea numitul are intrare numai în chestii oficioase.

Iară plasarea mea alătura de un vechiu transfig și nesolidar preot, capelanul Budoiu, din partea „unui preot avizat la congruă” o declar de calomnie. Mai pe larg după alegere! *Iliă-murășan*, la 17 (30) Iulie 1912. Stimător: *Z. Mușșan*, protopresbiter.

Telefon fără sârmă. Un anume Fulhan din Londra a inventat un aparat pentru telefon fără sârmă. Ieri, ministrul de finanțe și ministrul de războiu au asistat la experiențele făcute cu noul aparat. Amândoi s'au întreținut reciproc din automobile dela o distanță de 150 klm. depărtare. Inventatorul va pune aparatul său la dispoziția armatei pentru manevrele din Septembrie.

Epidemie curioasă în Paris. În cazarma gărzi orașului a izbucnit o epidemie originală. Până acum s'au îmbolnăvit 60 ofițeri și subofițeri. Simptomele boalei sunt identice cu ale otrăvirii cu metil-alcool. Probabil că epidemia este provocată de apa nesănătoasă băută de cei îmbolnăviți și nu este vorba decât de un tifos ce se manifestă într'un chip special. Nu s'au îmbolnăvit decât ofițeri și subofițeri neinsurați, pe când cei insurați au scăpat de epidemia ce bântue. Cazarma a fost închisă și garziștii din cazarmă cari au făcut până acuma paza la palatul președintelui republicii au fost înlocuiți cu alți garzi.

Atentatul din Bruxelles. În parcul orașenesc din Bruxeles un alienat anume Beyl a străpuns cu un cuțit pe în spate pe abatele Fleuret, strigând: „Trăiască republica!” Arestat și interogată la poliție, Beyl a declarat că a voit să omoare ieri la Cameră pe primul-ministru, dar că n'a avut revolver la el. Starea abatelui este foarte gravă.

Atentatorul e un bandit ordinar, care a fost condamnat la 10 ani de zile în Guiana franceză, pentru omor și furt. Beyl a amenințat pe mai mulți miniștri că îi va împușca. Secretarul primului ministru l'a vizitat pe preotul rănit, transmitându-i condoleanțe.

Interesante amănunte asupra pregătirilor atacului din Dardanele. „Corriere dela Sera” din Milano publică interesante descrieri despre pregătirile celor 5 torpiloare la călătoria în Dardanele.

Când flotila părăsi în ziua de 14 st. n. Stampoaglia, se credea că ele au de făcut numai relevări hidrografice în marea Egee. Provoca totuși mirare că pentru o asemenea misiune erau întrebuințați atâția tineri ofițeri îndrăzneți. Se considera însă ca definitivă renunțarea Italiei la o acțiune agresivă în marea Egee. Abia când flotila se afla în apele dela Leros, comandantul Millo comunică ofițerilor ce grea misiune îi asteaptă. Mai întâi torpiloarele întreprinseră o călătorie de exerciții de 3 zile. Apoi se echipară de războiu, fură văpsite cu colori deschise și se înlăturară toate obiectele de pe puntea superioară.

Pe punte fură fixate mai multe luntrii astfel că fiecare torpilor semăna cu un vas de războiu. Luntrile aveau să servească eventual ca mijloc de salvare pentru echipagiul în cazul când un torpilor ar fi scufundat, deoarece curentul apei ar fi împins luntrile afară din strâmtoare. Se făcură cu torpiloarele și exerciții de lansare. De pe bordul tuturor vaselor fură îndepărtate toate băuturile alcoolice și marinarilor li se pescrise o anumită dietă.

În ziua de 18 comandantul Millo crezu a fi făcut toate pregătirile și înștiință despre aceasta pe amiralul Viale. Acesta răspunse: „Plecați. Norocul vă însoțească!” După aceasta torpiloarele porniră în călătoria lor.

Nou avocat român. Cu deosebită bucurie vestim cetitorilor noștri din Caransebeș și împrejurice că tânărul lugoian d. *Dr. Nicolae Birăescu* și-a deschis cancelaria advocațială în *Caransebeș*, strada Traian Doda nr. 368, vis-a-vis de casa P. O. D. protopop Ghidiu.

Scrisoare din Franța. Pe un părete al vechii biserici din Castelnaud — sat de lângă Montpellier — clădită în veacul al XII-lea, e o placă dem armoră pe care, sub o poezie în dialectul provincial al lui Frederic Mistral, se poate citi, scrisă în dialect și în românește următoarea inscripție:

În anul MDCCCLXXXV al Mântuitorului și în Dumineca de V Iulie, dinaintea poporului din Castelnaud și din Montpellier, fiind regina Felibrișilor — Maiestatea Sa Elisaveta Regina României, mare-maestru al Felibrigiului Frederic Mistral din Maillan. Presidentul Mantenanței Languedocului Camille Laforgue din Quarrant, Episcop de Montpellier Anatol de Boverie de Cabrers, Sucezor lui Favre la Castelnaud abatele Pavel Henry din Blidah, Primar de Castelnaud Ion Antonie Castan. Felibrigiul a ridicat această piatră scrisă în memoria sederei lui Favre la Castelnaud.

Pentru cei ce nu ne cunosc, vom de aceste deslușiri: Felibrigiul e o școală literară din Provence al cărei scop e păstrarea și cultivarea dialectului provencal și a celorlalte subdialecte ale limbei d'oc, din sudul Franței. A fost întemeiat la 1854 de șapte poeți meridionali dintre cari mai însemnați sunt Frederic Mistral și Roumanille; în 1876 a fost împărțit în mantenanți (maintenances) conduse de cincizeci de majorali.

După cum se vede în inscripție, regina României era prin 1885 regina Felibrilor (un fel de prezident) de onoare care se alege pe un timp hotărât).

Favre—Jean-Baptiste Favre — de a cărui sedere la Castelnaud aminteste piatra scrisă în 1885, a fost abate și poet al limbei d'oc și unul din înaintașii Felibrigiului.

Montpellier, 1912.

P. P. Stănescu.

O frumoasă Constantin Bă

conomist, care

va deschide

ziua de 1 Aug

cadrele căruia

cumpărare-vân

lul de produse

forestiere. —

a diferitelor i

locirea vânză

alte realități;

șii; consultați

cole etc. etc. I

realelor semii

inurilor etc. a

„Hening”) și

va sta sub ne

Sperăm c

nizuințele ace

interpretare

prindere rom

Adresa p

me: Birou a

x Câștig în

caz de lipsă is

depozitul româ

Popovici din S

(vis à vis de

strumente de r

Se admite și p

Nu cumpă

x „Tokio”

loși cu succes

geilor și cont

de 2 zile ne

dosă 50 fil. F

dresa: Tömö

O frumoasă întreprindere românească. Dl. *Constantin Băilă*, cunoscutul agronom și economist, care a colaborat și la ziarul nostru, va deschide — după cum ni-se anunță — cu ziua de 1 August un **BIROU AGRICOL**, în cadrele cărui se va ocupa cu: valorizarea cumpărare-vânzare, import-export) a tot felul de produse agricole, viticole, horticole și forestiere, — vânzarea mașinilor agricole și a diferitelor îngrășăminte chimice; — mijlocirea vânzării și cumpărării de moșii și alte realități; — arendări și parcelări de moșii; consultațiuni și expertize în afaceri agricole etc. etc. Pentru desfacerea în detaliu a cerealelor, semințelor agricole și horticole, făinurilor etc. a deschis în piața mare (casele „Hening”) și o prăvălie, al cărei conducător va sta sub nemijlocita supraveghiere a d-sale.

Sperăm că lumea românească va aprecia nuzințele acestui harnic om și că va sprijini întreprinderea lui, care este cea dintâi întreprindere românească de acest fel în Ungaria.

Adresa pentru corespondențe și telegrame: Birou agricol. Szászsebes.

x. **Câștig însemnat** realizează tot românul, care în caz de lipsă își cumpără pian, pianin sau armoniu din **depozitul românesc** al profesorului de muzică **Timotei Popovici** din Sibiu (Nagyszeben), **Strada Cismădiei 7**, (vis à vis de otelul împăratul roman), asortat cu instrumente de prima calitate din cele mai bune fabrici. Se admite și platire în rate.

Nu cumpărați dela străini!

x. **„Tokio” extirpător de bățături.** Se poate folosi cu succes contra bățăturilor (la picioare), negilor și contra scortășării pielei. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea bățăturilor. — 1 dosă 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francat. Adresa: **Tömöri Antal, Cegléd, II. kerület.**

Ultima oră

Vlaicu la Vârșeț.

Duminecă în 11 August st. n. va sbrua la Vârșeț șoimul Carpaților, fala neamului, **Aurel Vlaicu**. Se fac pregătiri întinse pentru a sărbători în mod demn aceste momente înălțătoare, menite de a turna nou curaj și însuflețire în sufletele Românilor din acele părți și de a stârni admirația și respectul străinilor față de această nouă afirmație a triumfătorului geniu românesc.

Din Oravița, din Biserica-albă, din Panciova și din jurul acestor centre, precum și din jurul Vârșețului se anunță deja cu duiumul participarea la sborul lui Vlaicu. Nu ne îndoim astfel, că vom avea ocaziune să vedem toată țărâna noastră și conducătorii ei participând cu entuziasm la aceste clipe de sărbătoare.

Programul detaliat se va publica zilele acestea. Pentru eventuale informațiuni și deslușiri, rugăm a se adresa biroului permanent, cu adresa dlui **Dr. Nicolae Imbroane, Vârșeț (Versecz.)**

CRONICA SOCIALA

Petrecere în Avrig.

Tinerimea română din Avrig va aranja o producțiune teatrală împreună cu dans Vineri, în 20 Iulie (2 August ziua sfântului Ilie) în sala hotelului comunal din loc. Inceputul la 8 ore seara. Prețurile de intrare: Loc. I cor. 1.80; Loc. II cor. 1.20; Loc III. 60 fil. Venitul curat este destinat pentru îngrijirea mormântului lui Gheorghe Lazăr. Suprasolvirile se vor cvita în ziare. Comitetul aranțator.

Programul: 1. „Slugă la doi stăpâni”, comedie în 2 acte, după Goldoni, de Zaharie Bărsan. 2. Un suflet uitat, conferință de Vasile Stoica. 3. Declamație. 4. „Curiozitate femeiască”, comedie într'un act, localizată de M. Popescu. După producțiune urmează joc.

Petrecere în Abrud.

Meseriașii rom. din Abrud și Abrudsat vor aranja Duminecă, la 4 August st. n. în grădina „Ūrmössy” din Abrud o petrecere de vară. Prețul de intrare: de familie 2 cor., de persoană 1 cor. În caz de timp nefavorabil petrecerea se va ținea în chioscul aceleiaș grădini. Venitul curat e destinat în favorul corului bisericesc-funebral din Abrud. Suprasolviri se primesc cu mulțămite și se vor cvita pe cale ziaristică. Pentru comitetul aranțator: Ioan Simu, președinte. Basiliu Muțiu, cassar. Dionisie Neag, controlor. Terențiu Giurchescu, vice-președinte.

Festivități în Sănmihai.

Inteligența și poporul român din comuna Sănmihai (Szentmihály), va aranja cu ocaziunea adunărilor generale, pe cari despărțământul Turda al „Asociațiunii” și al „Societății pentru fond de teatru” le va ținea Duminecă, la 4 August st. n. la 2 ore p. m. în comuna noastră o petrecere de vară. Venitul curat e destinat: jumătate pentru fondul de teatru român, iar cealaltă jumătate pentru școala română din loc. Prețul intrării: pentru cina comună 3 cor. 20 fileri. La producție și dans 2 cor. Pentru popor (la producție) 80 fil. de persoană. Daruri binevoitoare se primesc cu mulțămite, și se vor cvita pe calea publicității.

Programul: 1. La 2 ore p. m. deschiderea adunării despărțământului „Asociațiunii”. — Disertații. 2. La 4 ore p. m. deschiderea adunării despărțământului pentru fond de teatru român. 3. La orele 6 Concert și teatru. a) Concertează corul bisericeii rom. gr. ort. din Turda. 1. a) Auzi valea, cor mixt; b) Păc, cor mixt, de I. Vidu. 2. Motul la drum, cor mixt cu solo, de I. Vidu. 3. a) Coasa cor mixt de I. Vidu; b) Tre-cui valea, cor mixt de I. Mureșan. 4. Morariul, cor mixt de D. G. Kiriac. 5. Ochiul, cor mixt cu solo de O. G. Sintion. b) Grupa de diletanți predă comedia „Vlăduțul mamei”. 4. La 8 ore p. m. cină comună. 5. Dans. Cumpănind scopul frumos și importanța educativă ce o au, aceste instituții și adunările lor generale, Vă rugăm să nu întrelăsați prilejul de a Vă manifesta pe teren cultural prin prezența unui număr, cât mai mare de participanți. Comitetul aranțator.

Trupa fondului de teatru în Șomcuta.

Înțelegând din mai multe părți că multe din invitațiile speciale pentru producțiunea teatrală, ce se aranjează în Șomcuta-mare în 3 August a. c., cu concursul trupei artistice condusă de cătră dl A. P. Bănuțiu, s'au pierdut la noastră și așa nu au ajuns la destinațiunea lor, pe calea aceasta din nou invităm publicul nostru românesc și mai ales pe toți aceia, cari n'au primit invitații speciale la această serată, care va fi un eveniment cultural de mare importanță. Comitetul aranțator.

Conferențe populare.

Despărțământul Aiud-Teiuș al Asociațiunii a mai ținut prelegeri populare în următoarele comune:

În 2 Iunie a. c. în Lopadia-română. A prezidat părintele Niculae Marcu din Aiudul-de-sus, care a vorbit despre „Cooperativele sătești și însemnătatea lor economică. Dl Ștefan

Oniga, rigorosant în drepturi a vorbit „Despre dări”. Mult promițătorul tânăr a vorbit cu pricepere și pe înțelesul ascultătorilor.

În 9 Iunie a. c. în Gârbova-de-jos.

A prezidat părintele Niculae Marcu din Aiudul-de-sus. A vorbit dl avocat Dr. George Șimon din Aiud despre „Diversele legi, cari privesc mai deaproape pe țaran. Interesanta prelegere, în care dl avocat s'a ocupat mai pe larg cu „Legea comunală” (Art. XXII—1886), a fost întretesută cu o mulțime de pilde potrivite, din cari ascultătorii s'au putut lumina cu privire la spiritul și adevărul înțeles al legii. A mai vorbit părintele Petru Suciu din Teiuș cu multă pricepere „Despre economia rațională”.

În 7 Iulie în Băgău.

A prezidat dl vice-președinte al despărțământului Dr. Emil Pop, adv. în Aiud.

Au vorbit părintele protopop Ioan Maior din Aiud despre „Stupărit” și dl Augustin Ognian, inv. în Cacova „Despre plantele medicinale”.

În 14 Iulie în Cacova.

A prezidat secretariul despărțământului Niculae Marcu preot în Aiudul-de-sus.

A rostit o conferință părintele protopop Ioan Maior din Aiud despre „Stupărit” și părintele Ieronim Manu din Băgău despre „Cultivarea viței de vie”.

Ambii conferențieri au vorbit cu adevărată pricepere de specialiști. Prelegerile pline de amănunte pe cari dâșii le cunosc din o îndelungată practică, au fost atât de interesante și instructive, încât trei ore încheiate a ținut pe ascultători în cea mai încordată atențiune.

Conferențierii pretinderea au fost întimpinați cu dragoste și ascultați cu adevărată sete de învățătură.

E acesta o categorică desmintire a pesimiștior și răutăcioșilor, cari vreau să bagatelizeze însemnătatea prelegerilor populare.

E adevărat, că nu se poate reforma viața unui sat cu o singură prelegere, dar nu mai puțin adevărat e și aceea, că ziua în care s'au ținut prelegerile în ochii plugarilor noștri, îmbracă o haină mai serbătorească, a cărei amintire va rămâne adânc săpată în sufletul lor. E o zi în care se surpă păretele despărțitor dintre sufletul țaranului și al conducătorilor săi inteligenți. Și acesta e un câștig moral, în fața căruia aurul și argintul sunt măsurători fără de preț.

Repetite cu sistem și sinceritate, în cel mai scurt timp vor aduce și roade reale nu numai pe terenul economic și cultural, ci și pe cel politic.

Correspondent.

ECONOMIE.

Pilde de urmat.

În România: expozițiuni și concursuri agricole.

O hotărîre îmbucurătoare pentru prosperarea agriculturii, au luat sindicatele agricole din România și uniunea lor centrală: de-a organiza în toamna acestui an numeroase și importante expozițiuni și concursuri agricole regionale.

Iată în această privință un interesant articol pe care îl extragem din ziarul „Seara” și din care se va putea constata foloasele acestei laudabile inițiative:

„Este incontestabil că agricultura țării a făcut progrese însemnate în ultimele decenii. Totuș mai sunt încă foarte multe lucruri de îndeplinit pentru ca această ramură de activitate să fie ridicată la înălțimea celor din apusul Europei.

„Forțele agricole trebuiesc neconținut stimulate cătră o perfecționare din ce în ce tot mai mare a culturii pământului, a creșterii vitelor care se găsește încă foarte înapoiată la noi în țară, a industriei casnice, auxiliar prețios al agriculturii, etc.

„La rezultate multumitoare în această direcție se poate ajunge pe diferite căi. Este însă una care merită o atenție deosebită, anume calea expozițiilor și a concursurilor agricole regionale.

„Și uneia și celorlalte s'a dat în țările apusene o dezvoltare considerabilă, dovadă neîndoioasă că rezultatele la care duc pentru progresul agricol sunt foarte satisfăcătoare.

„De altfel nici la noi expozițiile și concursurile agricole n'au fost complet neglijate. De asemenea expoziții și concursuri auzim vorbindu-se din când în când. Unele din prefecturile noastre au luat laudabilă inițiativă de a le ține din când în când și de pe urma lor s'au tras foarte remarcabile.

„De data aceasta însă expozițiile și concursurile agricole au intrat într-o fază nouă, merită să le ridicăm cu adevărat la însemnătatea scopului ce se urmărește prin organizarea lor. Uniunea Centrală a sindicatelor agricole, apreciind marea importanță a acestor organizații de progres agricol, a hotărât să fie asemenea expoziții și concursuri în principalele centre agricole din țară. Ele se vor face chiar în toamna viitoare și sarcina organizării lor a fost dată sindicatelor agricole, uniunea venindu-le în ajutor cu sumele necesare pentru acordarea de premii.

„Sindicatul agricol au primit bucuros această însărcinare, ceea ce dovedește că aceste instituții își înțeleg pe deplin chemarea. Multe dintre ele nu se vor mărgini numai la sumele ce li se pun la dispoziție de Uniunea Centrală, ci vor întrebuința și propriile lor fonduri anumite formate pentru aceasta. De aici se vede dar ce mare însemnătate pot să dobândească expozițiile și concursurile agricole din toamna aceasta.

„Este apoi de remarcat că în regulamentul anume întocmit pentru ținerea lor se prevede categoric că premii în bani, onoare sau vite de prăsilă nu se vor acorda decât sâtenilor, pentru marii agricultori urmând a se confecționa medalia și diplome.

„Și iată cum și pe această cale marii agricultori vin în ajutorul celor mici.

„In afară de toate acestea, în urma intervenției Uniunii centrale a Sindicatelor agricole, ministerul de agricultură a decis să acorde pentru concursurile agricole regionale diferite premii în vite de prăsilă tot pentru micii agricultori; iar ministerul de industrie va acorda premii pentru industria casnică.

„Pe de altă parte și lucrul acesta este foarte important, ministerul de război va trimite la fiecare concurs de vite o comisiune cu însărcinarea de a cumpăra cai pentru trebuințele armatei.

„Pentru organizarea expozițiilor și concursurilor agricole, unele din sindicate au și început să facă demersurile necesare, organizând anumite comitete prin comunele rurale, comitete cari au însărcinarea să îndemne pe sâteni să participe la ele. Din aceste comitete nu lipsește nici învățătorul nici preotul.

„Trei vor fi secțiunile mai importante ale acestor expoziții: *Secția produselor agricole de tot felul, secția vitelor și secția industriei casnice*. Sunt însă sindicate cari vor organiza și concursuri de mașini agricole.

„Că aceste demersuri serioase și sistematice pentru facerea de expoziții în felul acesta, vor fi duse la bun sfârșit nu mai încapă încapă nici o îndoială. La o consfătuire a președinților sindicatelor agricole, ce s'a ținut mai zilele trecute la uniune au participat nu mai puțin de 17 reprezentanți ai diferitelor sindicate din țară. Ei bine toți aceștia au luat ferma hotărâre să pună toată stăruința pentru realizarea acestei frumoase idei.

„In asemenea condițiuni, totul ne face să credem că expozițiile și concursurile agricole regionale organizate de sindicatele agricole și de uniunea lor chiar în toamna viitoare vor fi una din cele mai frumoase manifestații ale inițiativei private pusă în serviciul progresului agricol”.

Asemenea frumoase inițiative ar putea fi luate, cu atâta folos, și la noi în Ardeal. Ele nu pot fi așteptate însă să vie din partea statului unguresc, ci numai dela noi. Marii noștri proprietari și arendașii români ar avea pe acest teren un frumos câmp de activitate.

Poate băncile românești ar putea da și ele vreun sprijin.

È vremea, credem, să ne gândim mai în de-aproape și la nevoile economice ale țării noastre.

PAGINI RASLEȚE.

Forțarea Dardanelor.

Isprava căpitanului Bainbridge.

Acum când Dardanelele sunt la ordinea zilei, grație îndrăzneței încercări a torpiloarelor italiene din zilele trecute, prezintă un interes de mare actualitate următoarea ispravă a unui căpitan american, care acum o sută și ceva de ani a forțat fără nici o primejdie această strâmtoare și pe care o dăm după un ziar francez.

Evenimentul s'a petrecut în 1800. Eroul lui a fost căpitanul Bainbridge, comandant de vas în marina americană.

La această epocă o fregată americană, „George Washington” comandată de un ofițer din cei mai curajoși și mai populari din marina Statelor Unite, căpitanul Bainbridge, prea încrezător în prescripțiile tratatelor și a obligațiilor ospitalității, comisese imprudența de a se adăposti în portul Alger, sub gurile tunurilor și a bateriilor din port. Greu năcaz l'a pândit. Deul Mustafa, stăpânul portului, având a trimite o ambasadă sultanului din Constantinopol, a socotit că e bine să profite de ocazie, spre a scăpa de cheltuiala drumului ambasadei sale, însărcinând cu transportarea ei una din corăbiile creștine adăpostite în portul său. Fregata „George Washington” era foarte solidă și confortabilă, pe ea a căzut sorțul.

Această „misiune” nu a fost acceptată cu plăcere de căpitanul Bainbridge, dar văzând că un refuz va avea urmări rele asupra compariților săi pe care potentatul marocan pusese mâna, s'a resemnat.

Astfel în 19 Oct. 1800, porni spre Constantinopol, având pe bord ambasada algeriană. Ea nu număra mai puțin de o sută de persoane, însoțite de alte vre-o sută de negrese cu copii, plus o adevărată menajerie, compusă din 4 cai, 140 de berbeci, 24 boi, 4 lei, 4 tigri, 4 antilope și vre-o 12 papagali.

Ingrămădeala pricinuită de toată lumea aceasta nu era nimica pe lângă alte încurcături ce a avut să suporte bietul Bainbridge. Ambasadorul și suita sa, musulmani perfecți, țineau cu tot dinadinsul să-și spue rugăciunile de 4 ori pe zi și pretindeau că în orele cuvenite să întoarcă prora vasului drept spre Meca, făcând ei singuri, cu compasul verificarea.

In sfârșit „George Washington” a ajuns la Dardanele în primele zile ale lui Noemvrie, după o excelentă traversare. Dar acolo îl așteptau alte năcazuri, din care Bainbridge a scăpat numai grație extraordinarei sale prezențe de spirit, care-i permitea să ia decisiunile cele mai rezezi și pe care le punea îndată în faptă.

Năvile străine nu puteau străbate în Dardanele, fără a produce passeperte speciale. Și pentru a nu fi evitată această formalitate, autoritățile turcești dispuseră ca locul de control să fie în punctul cel mai îngust al strâmtoarei, la „Castelul Dardanelor”. Astfel se numeau atunci cele două forturi, Kaleb Sultanieh, de pe coasta asiatică și Kilid Bahr pe coasta europeană, care comandă trecerea largă abia de 1800 m.

La această epocă terasele acestor forturi erau prevăzute cu tunuri de mare calibru, încărcate cu proiectile de câte 800 de livre poantate, în chip fix, drept pe mijlocul strâmtoarei.

Astfel că ori ce vas care ar fi încercat să forțeze intrarea era amenințat să fie scufundat în chip inevitabil de către aceste baterii puternice.

Dar, nu numai că Bainbridge nu avea passeperte, ci pe deasupra naționalitatea și drapelul său erau cu totul necunoscute autorităților otomane. De altă parte chiar dacă ar fi fost asi-

gurat că obține permisiunea de a străbate în Marmara, era convins că va trebui să aștepte vreme îndelungată, până ce demersurile pentru obținerea passepertului său să ajungă la bun sfârșit!

Iar Bainbridge era grăbit. Trebuia să treacă cu ori ce preț. Ceea ce a făcut printr'o abilită și curajoasă stratagemă.

De îndată ce a ajuns în fața Castelelor, s'a făcut că stopează și că aruncă ancora, dându ordin să îndoie pânzele jos. După ce aceste preparative au fost executate, tunurile sale bucură spre a saluta reglementar bateriile. Ele îi răspunseră lovitură după lovitură. Când fumul acestor bucurări în sec s'a risipit, arteleștii turci constatară că George Washington dispăruse, sub adăpostul vălului de fum și străbătuse în strâmtoare, lăsând gurile de tun devenite unitile să filozofeze în urma lui.

Dardanelele au fost forțate, dar cum să explice la Constantinopol prezența, nu numai neașteptată, dar și neregulată a vasului? Lungi și laborioase convorbiri au trebuit să urmeze între Bainbridge și căpitanul Portului. Zădărnice încerca americanul să explice turcilor că comandă un vas al Statelor-Unite. Turcii habar nu aveau de existența lor. N'a fost înțeles decât numai atunci, când a declarat că patria sa este „Lumea Nouă” descoperită de Cristofor Columb.

Mai multe împrejurări favorabile aplanară dificultățile. Mai întâi au fost stelele de pe drapelul american, în cari turcii au văzut o asemănare de rasă și de religie cu dâșii. Apoi a fost mai ales, chipul elegant cu care Bainbridge reușise să se lipsească de autorizație spre a trece strâmtoarea. Aceasta i-a adus admirația Sultanului. Numai guvernatorul „Castelului” a trebuit să o pătească. Era să fie spânzurat dacă nu intervenea Bainbridge spre a obține grațierea lui.

Aventura americanului a făcut multă larmă la Constantinopol. Fregata americană a devenit obiectul simpatiilor și al curiozității generale. Nu trecea zi în care șeful ei să nu primească vre-o invitație. Șeful flotei otomane, întors după câteva zile în Constantinopol, a ținut să mărturisească, în persoană lui Bainbridge, toată admirația sa pentru icsușința cu care a trecut fără passeperte Dardanelele, fapt „fără precedent” precum spunea el.

Ora plecării sosi însă. In 30 Decemvrie, căpitanul Bainbridge, căruia îi revine onoarea de a fi primul care a făcut să falfăie steagul cu stele în marea de Marmara, a părăsit țărnuirile Bosforului.

Căpitanul-Pașa îl luase în dragoste. I-a înmănat un firman în care se poruncea la toată suflarea musulmană să-l respecte, și poruncea guvernatorului fortăreței dela Tapan a saluta pe „George Washington” cu 21 de lovituri de tun, ceea ce nu se făcea decât pentru sultan și pentru comandantul general al flotei.

La esirea sa din Dardanele, a fost oprit de către comandantul „Castelului” dar nu pentru a-și arăta passepertul ci pentru a primi mulțumirile și asigurările de recunoștință ale guvernatorului, care-i datora viața.

In 21 Ianuarie 1801, Bainbridge se reintorcea la Alger, după ce făcuse una din cele mai îndrăznețe și mai curioase isprăvi.

POȘTA REDACȚIEI

Aigenglas. Din cauza mării îmbulzeli de material n'am putut încă publica cele trimise, dar le vom face loc. Multe complimente.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Aurel Morar, Lapugi. Am primit 28 cor. abonament până la 1 Iulie 1912.

Adam Lula, Dedaci. Am primit 10 cor. abonament până la 1 Septemvrie 1912.

Dr. Ilie Groșianu, Sasca. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului c.

T. Rațiu, Cacova. Abonamentul e achitat până in 1 Iulie st. n. 1912. Chitanța rambursată a fost expedită înainte de a fi primit banii.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Librăria Tribuna

ARAD, strada Deák Ferencz nrul 20.

Mare deposit de recvizite de scris și cărți literare.

Ilustrate dela balul costumat din Arad, bucata 24 fil, 12 buc Cor. 2'50 plus porto poștal;

Guy de Maupassant. Inima noastră. Roman Trad. de I. C. Apostol. Prețul Cor. 2'—.

Almanahul Societății scriitorilor români pe 1912 Ediție populară Cor. 1'50 ediție de lux 2'50.

A. *Vlahuță* La gura sobei. Prețul Cor. 2'50.

Dr. *Onisifor Ghibu*. Școala românească din Ungaria în anul 911 à 50 fil.

S. *Mehedinți*, Către noua generație à cor. 1'50 plus 10 fil. porto ;

Spiridon Popescu, Zori de Iulie. Nuvele și schițe à cor. 2 plus 10 fil. porto ;

Leon Tolstoi, Răsboi și Pace roman istoric, rad. de Adrian Corbul vol. I cor. 1'50, vol. II 1'20 ;

Lazăr Șaineanu, Dicționar universal al limbei române ed. II-a cu totul prelucrată și adăugită. Ortografia Academiei Române (cu 988 pagini) cor. 8 plus porto ;

D. *Anghel*, Fantome cor. 2 plus 20 fil. porto ;

I. *Agârbiceanu*, In intuneric nuvele à cor. 2 plus 20 fil. porto ;

Caton Theodorian, La masa calicului. Nuvele și schițe à cor. 1'50 plus 10 fil. porto ;

Virgil Caraiivan, Basme și legende străine. Traduceri din folklorul lumii à cor. 1'25 plus 10 fil. porto ;

Cincinat Pavelescu, Poesii cor. 3 plus 20 fil. porto ;

C. *Collodi*, Pățaniile lui Tândărică. (Povestea unei păpuși de lemn) cu 56 ilustrațiuni trad. din italienește de A. Buzescu à cor. 1'50 plus 20 fil. porto ;

Hai să rîdem! Almanahul revistei „Minerva” à cor. 1 plus 10 fil. porto ;

Constantin Savu, Dor și iubire. Colecțiune de cântece pentru cor (mixt și bărb.) à cor. 2'50 ;

Teodor Romul Popescu, Din Carpați à cor. 1'50; Prin Turnu Roșu spre România à Cor 1'20.

I. *Scarlatescu*, Poeme românești : Pentru voce și piano à cor. 5.

A. *Bena*, Nu m'abandona. Romanță pentru voce și piano à cor. 1'20; Sboar'al nopții negru flutur. Romanță pentru voce și piano à cor. 1'50.

N. *Zaharia*. Mihai Eminescu. Viața și Opera sa. à Cor. 3 plus 20 fil. porto.

I. *Novicov*. Emanciparea femeii. Studiu sociologic. Tradus de Bogdan I. Goilav. à Cor. 2 plus 20 fil. porto.

Alexandru Ciura. Foiletoane à Cor. 1'60 plus 20 fil. porto. *Domnia și detronarea lui Cuza Vodă*. à Cor. 0'80 plus 5 fil. porto.

Amintirile unui fost prefect din timpul răscoalelor. à 80 fil. plus 5 fil. porto.

C. *Negruzzi*. Teatru. à Cor. 1'50 plus 10 fil. porto.

Cezar Al. T. Stoika. Fiori de primăvară Poezii à Cor. 1 plus 5 fil. porto.

Al. *Ivan Constantinov*, Bai-Ganciu sau minunate povești despre un bulgar din zilele noastre à 60 fil. plus 5 fil. porto.

Guy de Maupassant, Petru și Ioan. Trad. de N. N. Beldiceanu à 1 cor. plus 5 f. porto.

Alexandru Davila, Vlaicu Voda, dramă în 5 acte, în versuri à 80 fil. plus 5 porto.

Ion Dragoslav, Povestiri alese à 55 fil. plus 5 porto. *Mihail Kogălniceanu*, Iluzii perdute, schițe à 30 fil. plus 5 porto.

Ivan Turgenieff, Hangiul Faust à 75 fil. plus 5 poro.

Matilde Serao. Mama vitregă à 75 fil. plus 5 porto.

A. *Fogazzaro*, Dragostea unui rege à 75 fil. plus 5 p.

Iules Payot, Educația voinței 2 cor. Trad. de N. Pandeleu.

Vasile Pop, Iubirea e biruitoare à 2 cor. pl. 20 p.

M. Sadoveanu, Floare ofilită, roman. Ediția II-a à 2 cor. plus 20 fil. porto.

C. *Dobrogeanu-Gherea*, Neoiobăgia. Studiu economico-sociologic al problemei noastre agrare à 3.50 cor. plus 30 fil. porto.

Spiridon Popescu, Contribuțiune la munca pentru ridicarea poporului 2 cor.

Iosif Popu, Conceptul juridic de națiune — naționalitate în Ungaria à cor. 2 plus 10 fil. porto.

Octav Minar, Cum a iubit Eminescu. Pagini intime. (Amintiri, scrisori și poezii inedite) à 60 fil. pl. 5 p.

Guy de Maupassant. Dolofana. Trad. de A. Măndru à 30 fil. plus 5 porto.

Russu Petru. Tânguirea Maicii Preciste. Prețul 20 fil. plus porto 3 fil.

N. V. *Gogol*, Taras Bulba. Traducere à 55 fil. pl. 5 p.

Rudolf von Gottschall, Trădătorul. Trad. de A. Frunzescu, à 30 fil. plus 5 porto.

Biblioteca Flacăra. Prețul unui număr 80 fil. pl. 5 p.

Nr. 1. Princesa Elena de Racoviță. Furiile amorului

Nr. 2. Memoriile lui Napoleon. Ediția II-a.

Nr. 3. De pe tron la eșafod. Tragicul roman al reginei Maria Antoaneta.

Nr. 4. O dramă sub Napoleon. Conan Doyle.

Nr. 5. Tragedia dela Mayerling. Romanul arhiduce-lui Rudolf și al baronesei Vecera.

Maria Cioban, Doina. (Legendă) à 30 fil. plus 5 p.

Victor Eftimiu. Poemele singurătății à 2 cor. plus 20 fil. porto.

I. C. *Apostol*. Cuza-Vodă și reforma sa în biserica română după documente à 60 bani plus 5 b. porto.

T. *Popovici* prof. de muzică. Carte de cântece pentru școalele primare, gimnaziile inferioare. școale reale, civile și preparandii. Partea I. 60 fil., partea II. 1 cor. plus 40 fil. porto.

N. *Iorga*. Ceva despre Ardealul românesc și viața culturală românească de astăzi. Prețul 60 fil. pl. 5 p.

Conan Doyle. Duett. Roman tradus de dr. Victor Onișor à 1.60 cor. plus 10 fil. porto.

Dr. *Victor Onișor*. Legiuirea țării noastre. Cunoștințe de drept constituțional à 1 cor. plus 5 fil p.

Dimitrie Onciul. Din istoria României à 95 fil. plus 10 fil. porto.

N. *Zaharia*. Tipuri sociale. Prețul 1.50 cor., ediția de lux 2.50 cor.

Constantin I. A. Nottară. De dincolo de moarte 3 cor. plus 20 fil. porto.

Se anul școlar gr. cat. român din Șeitin.

ad 62—1912.

CONCURS

pe stațiunea cantor-învățătoarească greco-catolică română din Șeitin (com. Csanád) cu deobligamentele instruirii ei: I. și II, conducerei stranei drepte și al corului bisericesc, pe lângă:

1. Salar fundamental Cor. 1000 în rate anticipate lunare.
2. Cvinevenalele preserise.
3. Pentru conducerea corului Cor. 100 anual.
4. Competință de lemne Cor. 100 din care este a-șă încălzi și sala de învățământ.
5. Pentru mutat salariul de pe una lună.
6. Cvarțir liber: 2 chilii, cuină, cămară, pivniță, superedificatele recerute și grădină.
7. Stoaale circa Cor. 50—60.

Sunt preferiți tinerii necăsătoriți. — Recursurile a se adresa până în 18 August st. n. către subscrisul.

Să recomandă prezentarea în fața locului în atare Duminecă ori sârbătoare.

Georgiu Malor
paroh protopop on. președinte.

Caut

un tânăr maturizant

ca practicant în farmacie. Reflectanții să se adreseze subscrisului.

S. Blaga, farmacist
Turnu-Severin (România).

Anunț

Într'un orașel românesc cu liceu se vinde sau se arândează din mână liberă o franzelărie (brutărie) și dreptul de prăvălie mixtă. Ne fiind alt brutar, și jurul e românesc, un brutar român are bune prospecte. Doritorii să se adreseze la administrația acestui ziar.

Se caută

un candidat de avocat

și un scriitor pentru cancelarie advocațională. Cei cu ceva praxă sunt preferiți. A se adresa la adm. ziarului „Românul”.

Gustați

Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru.”

Tânăr român,

absolvent de gimnaziu, află aplicare ca practicant pe lângă condițiuni favorabile în farmacia din Ujpécs.

Reflectanții să se adreseze la

Alexandru Muntean, farmacist
Uj'p é c s (Cot. Torontál .)

„ORIENTUL” Institut de credit și economii societate pe acți
în Dobra.

CONCURS.

Pentru acuparea unui post de funcționar la institutul nostru se publică concurs cu termen până la 15 August st. n. a. c.

Reflectanților li să oferă salar anual începător de K. 1000 tantiemă statutară, eventual și cortel în localul institutului.

Se recere dela dâșii, să dovedească, că au absolvat școala comercială și că au avut purtare morală, bună. Cei cu praxă și cu cunoștințe de limbi sunt preferiți.

Hnny ad-Dobra, 25 Iulie 1912.

Diracțiunea.

ANUNȚ.

Un candidat de avocat

cu practică și un cancelist român, care manuează mașina de scris, află aplicare în cancelaria avocatului dr. Ioan Suciu, Borosineu (Borosjenő, Arad m.)

A viz!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că mi-am deschis cancelaria advocațională în Caransebeș, Strada Traian Doda nr. 368 (vis-à-vis de casa d-nului protopop Ghidiu).

Cu stimă
Dr. Nicolae Biraescu,
avocat.

CIASORNICE, GIU-
VAERICALI, GRAMA-
: FOANE și PLĂCI :
cu plătire în rate, pe lângă
garanție de 10 ani.

Cele mai ieftine din întreagă țara la

TOTH JÓZSEF,

orologier și chirometric
SZEGED, Dugonics-tér 11.

Mulțime de scrisori de recunoștință! Reparații cu garanție de 5 ani. Trimit catalog românesc gratuit și francat. Cele mai bune plăci românești de gramfoane.

Cel mai frumos și cel mai ieftin cadou și suvenir este inelul cu litere alui Fischer, care se poate lărgi și strânge, cu literă după plac. — Prețul în bani gata: inel de argint, aurit 2 cor., inel de aur 14 carate 5 cor. și aur cu mărgăritare și pietri turchestan 7-50 cor. cu 3 briliante 38 cor. Porto și împachetarea 70 fil.

VINURI vechi și noi de vândut.

Adresativă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) Petru Benea, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb K — 68 litru. Rizling — 70. Roșu — 94. Șiller — 62. Carbenet alb K — 90 litru.

Vin din anul 1911 K — 54 și 56 litru.

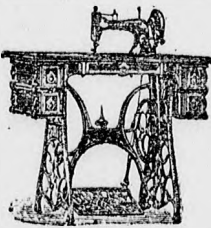
Vinul să expedieze cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru Calitatea vinului garantez.

Petru Benea
prop. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.).

Mașini de cusut SINGER

biciclete
gramfoane
plăci

mai ieftine se pot că-
păta la

Habán József

fabricant de instrumente

Budapesta, VII. Almásy-tér 14

Catalog de prețuri ilustrat se trimite gratis. Corespondență în limba germană și maghiară.

Dacă îți asudă picioarele întrebuințează renumita

„Cremă de piu a lui ERÉNYI”

1 borcan mare . . . 1 cor.
1 borcan mic . . . 60 fil.

Se poate cumpăra în toate drogheriile, prăvăliile de galduterii și ghete și în toate bărbierile, precum și dela preparatorul

TIVADAR ERÉNYI

ARAD, Strada Aulich Lajos n-rul 20.

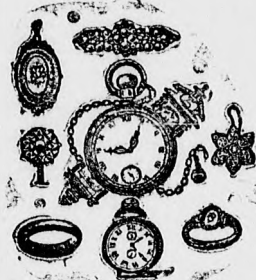
Gratis

nu, dar pentru prețuri foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune oroloage, oroloage cu pendul, de părete și deșeptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și artelii optice la

Szentgyörgyi Gy. Gyula

orologier

Sătmar — Szatmár,
str. Atilla nr. 1.

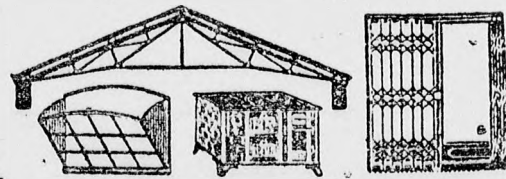
Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oroloage ofer garanțā.

MAȘINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment
Hazai fémlemez és cementgyári géppgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
Reiter Ferencz-u. 66.
TELEFON: 93—13.

ILIE BURAI

lăcătuș artistic și pentru zidiri,
BISERICA-ALBĂ Str. Orșova Nr. 4 (casa proprie).

Primește ori-ce lucrări de bransa aceasta precum: stringerea cu fer a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepti, îngrădiri de morminte, cămine și cuptoare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare tofelul de reparaturi atingătoare în bransa aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

Premiat
fiei indu

BER

Lifereaz
piele, p
bați, da
ieftine
gratuit.

GHE

LUGO

Ciorapi împletii în închisare.

ATELIERUL
DE FOTOGRAFIAT
A LUI

Csizhegyi Sándor

Cluj-Kolozsvár, piața Mátyás király-tér nr. 26.
(Lângă farmacia lui Hintz).

Aci se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități în pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă să n'o confundați, Cluj (Kolozsvár), Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă farmacia lui Hintz, — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

Becker Károly
fabrică de cuptoare de olane.
DEVA.

Oferă fabricații proprii de cuptoare de olane și vetre de fert.
Execută vane de porțelan, vane de scaldat și pavazarea odăilor de scaldă, repararea cuptoarelor vechi, precum și tot felul de lucrări în brânza aceasta, pe lângă garanță și cu prețuri ieftine.

— Fabrica: piața Ötvös József. —

Premiat la a. 1902 din partea expoziției Industriale din Beclherecul-mare.

BERBERSZKI MIKLÓS
păpuțar,
— Nagybecskerek. —

Liferează în țară și străinătate păpuți de piele, păslă, mătase și catifea, pentru bărbați, dame și copii cu prețurile cele mai ieftine. Serviciu prompt. — Catalog trimis gratuit. — Revinzătorilor li-se dă rabat.

Folosește Doamnă

„Crema Margit“ a lui Földes
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit“ este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore. Deoarece „Crema-Margit“ o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul. „Crema-Margit“ e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil, ▶ Pudra Margit 1.20 cor.
FABRICA:
Laboratoriul lui Földes Kelemen
A R A D.

GHEORGHE CIOROGARIU
MĂESTRU TÂMLAR.

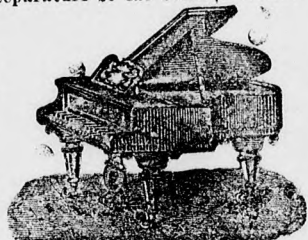
LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

Își recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu ::: prețuri moderate. :::

Cine dorește să cumpere
clavire bune, pian sau pianino,
harmoniu de școală sau orgonă

Reparaturi se fac solid și ieftine

să se adreseze cu încredere către
Salonul de clavire F. A. KAUFFMANN
în SIBIIU (Nagyszeben) Gr. Ring nr. 14.

Unleul reprezentant pentru:
Bösendorfer! Calitate cunoscută, atestate dela artiști în broșură stau la dispoziție în orice timp.
Zeitter și Winkelmann! Fabrica de carte de clavire din ducatul de Braunschweig-Lüneburg, (cea mai recentă distincție: Diplom d'Honneur 1911 la expoziția din Turin.
Reinhold! Liferantul conservatorului de muzică din Praga și a mai multor școli de muzică membru în comitetul școlii a societății fabricanților de clavire din Viena, Posesorul mai multor medalii.
Frații Stingl! Liferanți de curte, premiați în mai multe rânduri; s'au vândut 1500 instrumente!

GARANȚIE!

Magazin de trusouri pentru mirese.

Albituri
pentru fete și băieți în seminarii

conform regulamentului, execuție plăcută, cu prețurile cele mai ieftine.

|| ||

Cu prospecte servesc cu plăcere.

Rosenblüh H. és Társsa
magazin de modă Arad

Mare magazin de resturi de pânză moale pentru cămeși 1 m. 60—64 fl.
Pânză de ață groasă cor. . . 1.40
" " " subțire " . . . 1.50
Lepedee durabile, fără cusătură, calitate bună 1 bucată coroane . 2.80

Joupon de mătase taftt

changan acum . . . cor. 9.—
calitate mai grea . . . " 11.—
moire în orice culoare . . . " 8.—

Stoor de dantele aplic. 1 b. 6.20

Perdele grele, mare magazin de lepedee.

Corsete „Herveth“, calitate excelentă, 1 bucată . . cor. 7.—

— Resturi de broderii elvețiene. —

Giorapi împletii în închisare.

Resturi de covoraș.

Să ne credeți că este în interesul D-voastră dacă comandați coasa „Koronagyémánt”

Cu coasa „Koronagyémánt”

bătută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din oțel-diamant, coase rele și mol nu se găesc între ele. Pentru trăinicia fiecărei bucăți garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm. la comanda de 10
Prețul: 1 buc. 1.80 1.90 2.- 2.30 2.40 2.50 2.60 cor. buc. 1 se dă rabat.

Comandele se pot face prin trimiteră banilor înainte sau pe lângă rambursă la **Lengyel Testvérek** magazin de coase „Koronagyémánt” Kaposvár, Fő-utca 22 T.

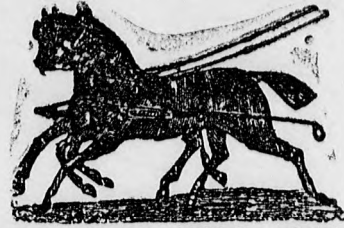
Atelier de curelărie, țelărie și coferărie:

Orendt G. & Feiri W.

(odinoară Societatea curelărilor)

Sibiu—Nagyszeben,

Haltauerg Str. Cisnădiei 45.

Magazin bogat în articole pentru căroțat, călărit, vânat, sport și volaj, poclăzi și procovături, portmonee și bretele solide și alte articole de galanterie, cu prețuri foarte moderate. Depozit permanent în curele de mașini, curele de cusut și legat, Sky (vârzobi). — Recomandă pe urmă cei mai buni jamperi de piele fabricație proprie, pentru cavaleri și militari, cari stau strâns lipite pe picior. — Reparările se execută prompt. Mare deposit de hamuri pentru cal dela soierile cele mai ieftine până la cele mai fine, coperitoare (țoluri) de cal și cofere de călătorie. — Comandele se efectuează conștiințios.

Corsete artistice pentru corp și ortopedice

se execută cu specialitate și conștiințios după măsură la

Guidó Becsi

bandagist și ortopedist

Sibiu, str. Reisper nr. 7.

Totfelul de suspensorii cu prețurile cele mai ieftine. — Serviciu prompt.

Totfelul de reparări se execută prompt.

In atențiunea damelor!

Primul atelier de corsete vieneze

IOSEFINA BINDER

LUGOJ, str. Bonaz nr. 13.

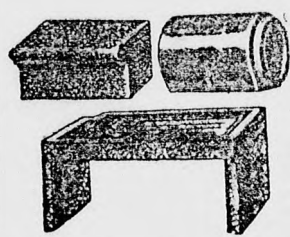

Pregătește pe lângă garanță, după ultima modă corsete dinainte drepte, cari lasă liber stomacul, dar nu exerciază nici o apăsare asupra corpului, cu toate aceste apasă în jos abdomenul.

Mare magazin de corsete și legătoare pentru șolduri, legătoare pentru piept și legătoare pentru ținerea dreaptă a corpului.

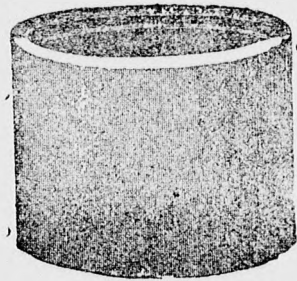
atelier pentru pregătirea corsetelor!

Cel mai convenabil atelier din sudul Ungariei.

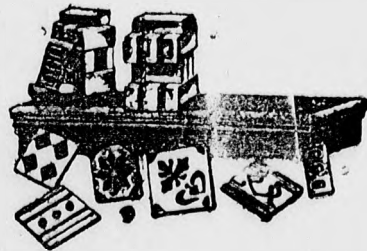
Edificare ieftină!

Intrece ori-care edificare din alt material. Sistemul meu brevetat Nr. S—5546. Se face prin prepararea în mod propriu al betonului ori alte materii.

Primesc totfelul de edificări, locuințe, case de închiriat, edificii economice și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrădituri, trepte, padimentări de terase, acoperiș facement, învălitori de cement.

In depozitul meu se găesc felurite preparate de cement, pietri de edificiu, țigle, colonne pentru case, streșini, trestie pentru tinciuală, cement Portland, gips, var stins ș. a. — Prețuri curentetrimis gratuit.

IOSIF SIMIGS,

întreprindere de edificare cu beton, fabricant de obiecte de cement și pietri.

Telefon 246. **LUGOȘ,** Strada Buziaș 37.

Han

BUD

Atelier

▲ ▲

▼ ▼

Execută:
Serii de
sfeșnice,
mâna.

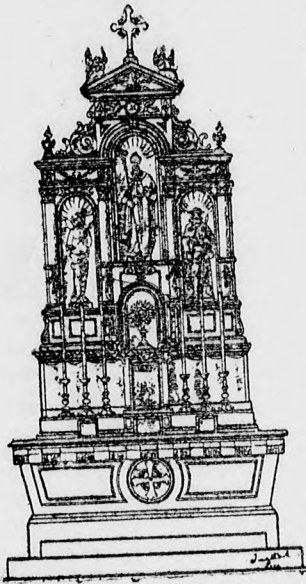
A R

At
Onor.
marelu
zin de
bricate
ca cele
renum
săcerat
Plano,
mai bu
din Ar
de co
Garnit
treera
motor
mașin
curele
plugu

Hanel Róbert și Fiul

BUDAPESTA, VII, Ovoda utca nr. 40.

Atelier pentru aranjarea bisericilor.

Execută: Iconostase, icoane sfinte, fântâni pentru botez. Serii de icoane, aranjamente în orice stil pentru biserici, sfeșnice, candelabre, etc. Dantele artistice lucrate cu mâna. — Prospekte, desemnuri la dorință se trimit gratis.

Nouă mină de cărbuni pe linia ferată cenădană

Atragem atențiunea on. proprietari de mașini de îmblătit asupra acestei noi mine de cărbuni, de unde pot primi cărbuni fără praf și curățiți. Totodată atragem atențiunea și a acelor cari se ocupă cu

încălzirea cazanelor ori cu arderea țiglelor

Cu proiecte de spese și orice explicații servește cu plăcere

Körösvölgyi kereskedelmi és ipari szövetkezet, Honcötö.

PORTLANIT

veritabile de Zimony **ardesie de asbest** cel mai bun material al timpului de față pentru acoperirea caselor. Pentru durabilitate garanță de 50 ani. Uunicul loc de vindere

la fabrica de mobile de lemn alui

Ludovic Fülöp,
ARAD, Hajó utca 1.

Telefon 75.

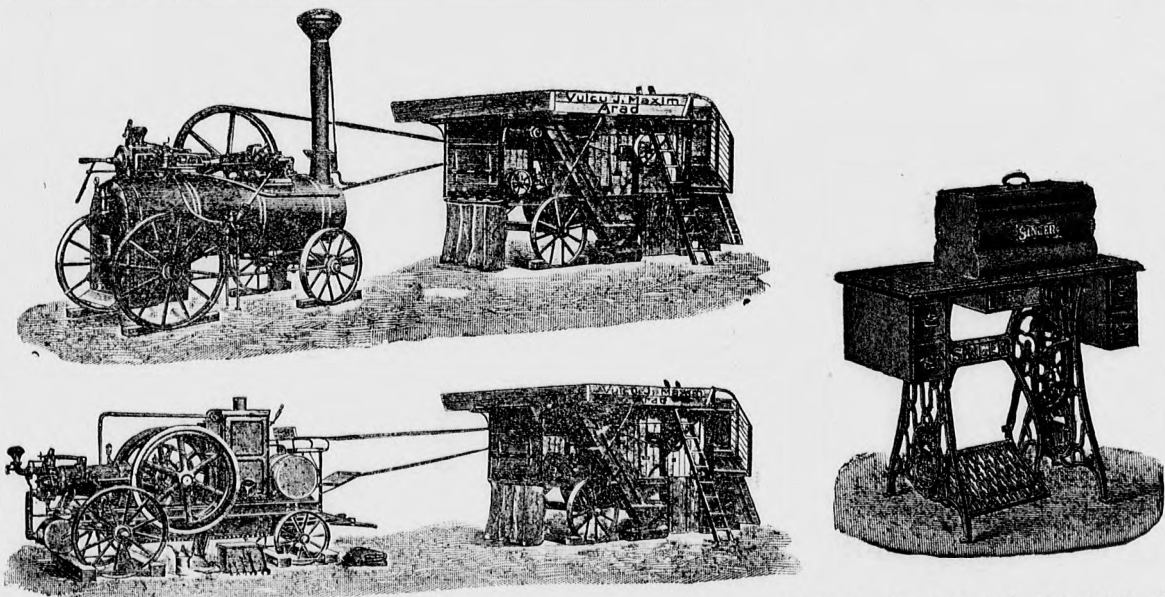
Prospekte gratuit.

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Făbián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cormic din America, mașini de cosit nutreț și Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară, curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Cățiva învățăcei din casă bună cu 2—3 clase gimnaziale angajez.

MICA PUBLICITATE

Se plătește de cuvânt 5 (cinci) fileri. Titluri sau cuvinte mai groase 6 fil.

In căsătorie

caut o fată inteligentă, bine crescută, poate fi și fără zestre, afară de limba română să poasă cel puțin încă una străină din patrie. Eu de 2 ani sm o prăvălie de modă pentru domni și dame cu un capital propriu de cor. 40.000 și sunt în vârstă de 30 de ani.

Reflectantele să se adreseze direct mie. La caz scrisorile se înapoiază sub cea mai mare discreție. *Șima Micșa* comerciant, Titel.

Cărți poștale ilustrate

frumoase, cu flori și altele se vind 100 bucăți cu 3.20 coroane franco. Cer sprijinul librarilor și negustorilor români. *Constantin Petruțiu* pictor amator, Soborșin.

Agronom

cu calificare superioară, necăsătorit, se caută pentru administrarea unei moșii de întindere mai mare. Oferte să se adreseze:

„Biroul agricol”, Szászsebes.

CREMĂ PENTRU FAȚĂ

pudre, parfumuri, apă de Colonia, perli pentru dinți, păr și halne, pleptene, ace pentru păr etc., de calitate cea mai bună, — mare asortiment, — se pot căpăta în drogheria

Török Andor és Társa
Arad, Andrassy-tér 20. Telefon 900.

O bacfișă

dorește să corespundeze din distracție cu un tânăr inteligent. Adresa: „Doina” postrestante, Marosvásárhely.

Caut o violină bună,

întreagă. Oferte către Tiberiu Vuia, gimnazist Ága, (Temes megye.)

Învățăcel

afă aplicare în legătoria de cărți: Iustin Ardelean. Arad str. Weitzer nr. 13.

Mașinist

Caut post de mecanic la o moară cu aburi. Am cele mai bune atestate în această branșă și ca lăcătar de armatură și electricitate. Adresa: *Mihai Mihailov* în Révaufala (Toronto m.)

Pentru orice soi de întreprindere

(comerț, industrie, moșie) „Românul” recomandă o persoană pricepută, muncitoare, de absolută încredere. Vorbește româna, maghiara și germana, etatea 35 ani, 2 gimnaziale, 5 ani practică la bancă. Adr. la ziar sub „Corect”.

Elev farmacist

inteligent, harnic și cinstit găsește loc în condițiuni avantajoase la „Farmacia Romană”, *Constantin Dumitriu* în Roman (Moldova).

Schwalb Adolf fia Vilmos

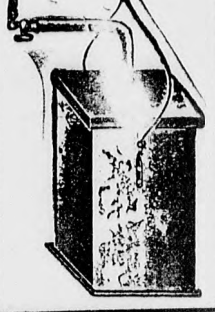
tinichigiu și mier.

Budapest, VII. Verseny-u. 8.

(Colțul străzii Murányi)

Pregătește toffelul de lucrări de tinichigiu, articole pentru bucătărie și gospodărie, unelte pentru stupărie, vase pentru miere. Fabricate de specialitate: măsură de litru din tinichea albă ori nickel, cane pentru olei, lack ori petrolu. facile, lămpi de carbid și alte articole tehnice.

Cassete pentru bani.
Catalog trimis gratuit și franco.

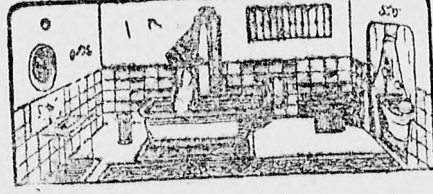
EDUARD LEXEN,

tinichigiu și anteprișă de instalațiuni

Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gâbel Nr. 2.

Telefon Nr. 834.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele. Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.

Lampe de carbid de toffelul dela 3 coroane în sus. — Engrosiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

CENTRALA: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér nr. 1. (Palatul Mocsonyi).

FILIALELE: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Detta, — Vinga.

Capital propriu 2,600.000 K Depuneri 5,500,000 K

TELEFON: Centrala, Direcțiunea nr. 510. — Contabilitatea nr. 1149. — Filiala Buziaș nr. 10.,
Filiala Recaș nr. 14, Filiala Ciacova nr. 16, Filiala Detta nr. 26, Filiala Vinga nr. 16.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu casete de economizare. : : : : : : : :

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat. : : : : : : : :

Depuneri până la 10.000 coroane, după starea cassei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire ipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi ipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ. —